

"Proletarec"
je delavski list za
mислеče čitatelje

PROLETAREC

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION

STEV.—NO. 1146

Printed as second-class matter, December 6, 1921, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3-4, 1879.

CHICAGO, ILL., 29. AVGUSTA (AUGUST 29,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV

KLERIKALIZEM V SLUŽBI REAKCIJE

VERO SE IZRABLJA ZA SREDSTVO ZAVAJANJA LJUDSKIH MNOŽIC V PRILOG IZKORIŠČEVALCEV

Reakcionarno krilo katoliške cerkve, ki odločuje nad
cerkvijo in njeno politiko, pomaga fašizmu

Izmed devetih diktatur v Evropi je
klerikalizem vodilen v petih

V nedeljo 18. avgusta so avstrijski fašisti, organizirani v "Heimwehru", zopet izzivali socialistične delavce. V bojih je bil 1 socialist ubit šestdeset pa je bilo na obeh straneh več ali manj ranjenih. Heimwehr je fašistična organizacija vojaškega značaja. Njene člane, katerih je glasom poročil okrog 40.000, vezbajo bivši habsburški oficirji. Ustanovili so jo veleposestniki, industrialci, proneski reakcionarji, ki ne morejo pozabiti "starih dobrih časov", moralno podpora pa ji daje krščansko socialna stranka, ki skupno z drugimi reakcionarnimi in kapitalističnimi skupinami vlada nad Avstrijo. "Heimwehr" ima tisoče pušk, ter druge vojne opreme. V bistvu je to torej privatna armada posejdujočega sloja, reakcije in klerikalizma.

Njemu nasproti je socialistična organizacija za varstvo republike in ljudskih pravic, zvana "Schurtzbund", ki ima okrog 60.000 članov. Ko so socialisti na Dunaju ter drugih avstrijskih mestih videli, da reakcija ne bo upoštevala njihovih državljanjskih pravic, so organizirali pod gornjim imenom svoje čete, ki vrše službo rediteljev na socialističnih shodih in slavnostih, ob enem pa se vezbajo v vojaških formacijah za borbo proti fašističnemu puču, ako in kadar ga reakcija podvzame. V mestih dominirajo socialisti, na deželi, posebno na Tirolskem, Gornjem Stajerskem in Koroskem, kjer imajo klerikali nad kmečkim ljudstvom absolutni vpliv, pa vlada gospoda s pomočjo fašističnega "Heimwehra".

Avstriji dovoljuje St. Germainška mirovna pogodba 30.000 mož armade, in klerikalna vlada zatrjuje, da bi ji bilo s tem številom nemogoče zabraniti civilno vojno. V slučaju, da se pojavi med omenjenima skupinama, ki imata skupno nad sto tisoč vojaško treniranih mož. To je indirektni apel na zaveznike, da naj ji dovolijo večjo armado.

V trgu St. Lovrene na Gornjem Stajerskem je 18. avgusta obhajala postojanka socialističnega Schurtzbunda desetletnico obstoja. Najela je pristen vrt in naznanila svojo slavnost ter njen program v listih in letakih. Fašistični "Heimwehr" je najel bližnji gostilniški vrt, ob enem je svoje člane tajno instruiral, da naj zasedajo tudi od socialistov najeti vrt pred njihovim prihodom. Prišedši socialisti, ko so videli svoj prostor okupiran, se niso spustili v boj s provokatorji, nego so se začeli zbirati na javnem trgu. Da tu izvedejo svojo slavnost, kar pa so jim začeli braniti orožniki. V tem prerekanju so pridrveli iz obeh gostilniških vrtov napojeni fašisti ter pričeli streljati. Nad

šestdeset oseb je obležalo zadetih s kroglicami, katere so odpeljali v bolnišnico, mnogi pa so odšli z lažimi poškodbami. Kapitalistični tisk v Ameriki se norčuje iz tega incidenta in pripoveduje, da je to posledica nad desetletnega oboroženega pripravljavanja socialistov, ki vladajo nad Danajem in drugimi avstrijskimi mesti. Ljudstvo pa jim je nasprotno in je ustanovilo svoje armado. V takih tolmačenjih je skrita želja, da bi v Avstriji zavladala diktatura klerikalizma pod masko fašizma, kajti socialistov Kapitalizem in ostanki monarhizma nočejo, kar je razumljivo.

Napetost med obema organizacijama, ki grozi zanetiti civilno vojno, traja več let. Svet je pričakoval krvavega spopada med njima že lani, ko sta zbrali svoje moči v Dunajskem Novem mestu. Le hladnokrvnosti socialistov ter armadi, ki je bila vsa pripravljena, da zabrani dohod nahajstanih fašističnih čet na manifestacijo delavske republikanske garde, gre zasluga. Da tedaj še ni bil sprožen strel, ki naj bi vrgel Avstrijo v krvavo civilno vojno.

Po krivolitju 18. avgusta se vodilni krogi republikanske garde, delavskih unij in soc. stranke izjavili svet, da je zavedno delavstvo v Avstriji pripravljeno braniti z vsemi sredstvi svoje priborjene pravice. Fašizem ne bo triumfiriral, toda ako pride do pobojev, ki bi pomenili uničenje tisočih življenj ter rušenje, bo vsa odgovornost padla na "Heimwehr", oziroma tiste, ki so ga ustanovili v svoje privatne namene.

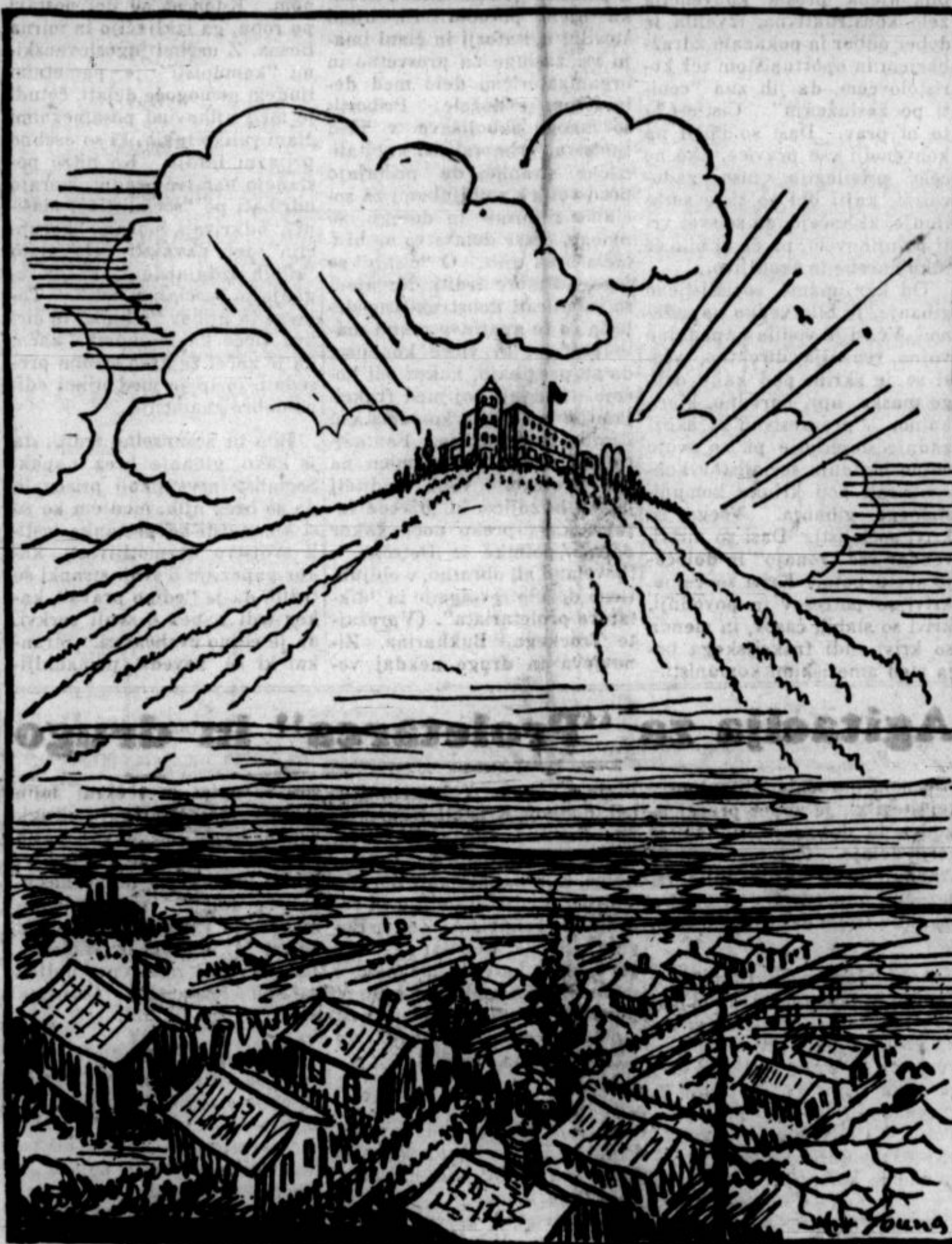
Kakor v Avstriji, ima republikanska delavstvo tudi v Nemčiji svoje obrambene čete, zване "Reichsbanner", katerih vodstvo je dne 19. avgusta poslalo v Avstrijo dva odposlanca, da osebno sporočita avstrijskim sodrugom neomejene simpatije nemškega proletarijata in jim ob enem zagotovita, da jim bo nudil vso mogočo pomoč. Klerikalna stranka v Avstriji bo torej ugriznila v zelo trd oreh, če bo skušala izvesti z oboroženim silo svoj namen.

Avstrija ni edina dežela.
(Nadaljevanje na 5. strani.)

Ali ste se že odzvali?

na apel socialistične stranke za prispevanje v agitacijski fond? Do konca septembra je naš cilj zbrati \$50.000. Pošljite prispevke v ta fond skozi J. S. Z.

NOVI FEVDALIZEM

To je lahko slika iz premogovniškega okraja v Pennsilvaniji, W. Virginiji ali Colorado, ali iz jeklarskega okraja v Indijani, Illinoisu in Ohiju, ali iz železnega okrožja v Minnesoti.

AKCIJA ZA SOCIALISTIČNI AGITACIJSKI FOND PODALJŠA NA DO KONCA SEPTEMBRA

J. S. Z. zbrala dosedaj nad \$300

APEL ZA SODELOVANJE

Do srede prošlega tedna je prejel poseben odbor socialistične stranke pod vodstvom Normana Thomasa, ki vodi akcijo za zbiranje agitacijskega fonda \$50.000, nad \$15.000 v gotovini in obveznostih. Cilj je bil, da se to minimalno vsoto doseže v teku avgusta, toda iz mnogih krajev je bilo stranki sporočeno, da morajo imeti več časa, ako hočejo doseči svojo kvoto. Strankin odbor jim je ugodil s tem, da je kampanjo podaljšal skozi ves mesec september.

Na prvem mestu s prispevki sta državi California in New York. V prihodnjih mesecih se bodo v raznih mestih vršili sestanke, konference, shodi in banketi z namenom, da se doseže cilj te kampanje. Thomas, Maurer, Hillquit, Vlodeck, župan Hoan, strankin tajnik Clarence Senior, bivši sodnik Pan-

ken, župan mesta Reading in mnogi drugi sodrugi sodelujejo v kampanji za zbiranje agitacijskega fonda. Vse prispevke se deli po določenih odstotkih med stranko, državnimi in okrajnimi organizacijami ter radio postajo W-EVD. Kar zberejo federacije, ostane 30 odstotkov njim, drugo gre stranki in Debsovi radio-postaji.

Klub in posamezni sodrugi v JSZ, so poslali do 26 avgusta na urad JSZ, \$315.45. Od te vsote je bil strankin delež že odposlan.

Apeliramo na vse naše člane, da sodelujejo v tej kampanji, da si nabavijo nabiralne pole in dobe prispevkov kolikor največ mogoče. V prihodnji številki bo priobčen drugi seznam prispevkov, ki so bili poslani na urad JSZ. Kdor more (Nadaljevanje na 5. strani.)

V FINSKI ZBORNICI JE 59 SOCIALISTOV

Agrarci so najjačja stranka, socialistična je na drugem mestu.

Pri volitvah v finski državni zbor, ki so se vršile pred tedni, so dobili socialisti enako število mandatov kakor so jih imeli v prejšnji zbornici. Stanje strank v parlamentu je sledeče:

Poslanec	
Kmečka stranka	60
Socialistična	59
Koalicijska stranka	28
Svedska narodna stranka	23
Komunistična	23
Progressivna stranka	7

Skupaj 200
Socialistična stranka bi bila nedvomno prva in tudi odločujoča v državi, ako je ne bi toliko ovirali komunisti, ki se borijo proti nji, kakor povsod, na vse mogoče načine.

BUKHARIN PADEL V NEMILOST.

Poročilo iz Moskve, datirano 21. avgusta, pravi, da je eksekutiva kominterne odvzela Nikolaju Bukharinu, vodilnemu komunističnemu teoretiku in žurnalistu, vse važne službe. Za prestopke je navedeno, da ni več verjel v naglo razpadanje kapitalizma.

Padre Enrico Rosa se je moral ukloniti Mussoliniju

Pepeževo odlikovanje pesek
v oči

Jveta stolica kroti duhovnike,
ki se nočejo brezpogojno
udinjati propagandi za
Mussolinijev fašizem.

Jezuit Enrico Rosa je bil eden zadnjih izmed vplivnih duhovnikov v Italiji, ki ni pristal v zahtevo, da mora biti duhovnik v Italiji ob enem tudi fašist po mišljenju. Padre Rosa je urejeval klerikalno revijo "Civiltà Cattolica", ki je zelo znan jezuitski list, njegov urednik pa je slovel za enega prvih med katoliškimi žurnalisti. Sedaj je moral iti. Mussolini je namignil papež je razumel, poklical je urednika predse, odlikoval ga je za zasluge s kolajno ter mu zagotovil, da je zelo potrebno za njegov odid, da odpotuje za nekaj mesecev v Španijo, kjer naj se ob enem poglubi v študiranje verske situacije v Kataloniji. Ker papež želi, da list "Civiltà Cattolica" ostane vpliven klerikalni glasnik, ga misli ohraniti, glede urednika pa ima izmed od cerkve predlaganih duhovnikov odločilno besedo vrhovna fašistična oblast, ki bo lepo privatno sporočila sveti stolici, kateri gospodje so zanj sprejemljivi in kateri ne. Medtem pa med naprednejšimi katoličani v Italiji in inozemstvu bolj in bolj narašča nasprotovanje papeževemu prijateljstvu s fašistično vlado.

Petdeset tisoč ljudi na socialističnem pikniku v Milwaukeeju

Govorniki o pokojnem Bergerju.—Veliko navdušenje za stranko.

Piknika socialistične stranke v Wisconsinu, ki se je vršil v nedeljo 11. avgusta v Muskego blizu Milwaukeeja, se je udeležilo okrog 50.000 ljudi. Vršil se je dan po pogrebu pokojnega Victorja L. Bergerja, in zato so se ga spominjali vsi govorniki in vsa velika množica. Vsakdo je nosil v gumbnici v spomnjo na pokojnega borca rdeč nagel in ves pikniški prostor je bil okrašen z delavskimi lepaki in rožami. Glavna govornika sta bila Oscar Ameringer in socialistični senator v wisconsinski zbornici s. Thomas M. Duncan.

JOŠKO OVEJ SE POVRNIL S POTOVANJA

Joško Ovej se je s svojo sprogo povrnil s trimesečnega potovanja po Evropi. V Chicago sta dospela 24. avgusta. Svoje vtise bo opisal serijalno v "Proletarcu".

NAJBOLJŠA NAGRADA

"Proletarcu" je ako mu večate cirkulacijo. Pravite, da vam ugaja. Potrudite se, da seznanite z njim tudi druge.

JOŽE ZAVERTNIK V KONČNEM BOJU

Prevelika izmučenost vsled
dolgotravnega napornega dela
mu je oslabila zdravje ter
odporno moč

V torek 20. avgusta je Jože Zavertnik, ki je bil do konca junija t. l. urednik "Prosvete" in nad dvajset let vodilni krmir SNPJ., še opravljal svoje posle na malem posestvu, ki ga ima na Clarendon Hillsu blizu Chicago. Že več dni pred tem je tožil, da se ne počuti dobro. V torek 20. avgusta popoldne je truden prišel v sobo in dejal, da bo nekaj dni počival, ali pa bo kaj n. l. a. "Desna noga mi postaja kakor mrtva", je dejal, kakih deset minut pomeje pa je moral ugotoviti, da mu je desna noga in roka postala popolnoma nerabna. Paraliza je polagoma delovala ter mu vzela vso moč. Njegovo zdravstveno stanje se je videnoma slabšalo; do sobote 24. avgusta se je še pogovarjal, toda s težavo. V soboto je mogel govoriti in dopisovati, ampak prišlo je, pa ne bo več mogoče.

"Jaz ne bom mogel več delati," je dejal piscu teh vrstic v soboto. "Rad bi še mnogo storil; sedaj, ko sem iz uredništva, sem mislil pisati spomine, prevajati in dopisovati, ampak prišlo je, pa ne bo več mogoče."

Zdravniki, ki so ga preiskali, so zelo v dvomu, da okleva, in ko to pišemo, pravijo, da nastopi smrt lahko vsak čas.

Tisoče njegovih somišljenikov želi, da bi se živel. "Sporočite, kaj se mi je pripetilo," je dejal, "in recite jim, da sem z njimi." Ta pogovor je trajal v par presledkih po minuto in pol. Ker mu je odgovodal vid, je izpoznal človeka le po glasu. "Sem truden, bom spet malo zaspal," je rekel.

Veliko bojev je že imel, a ta je najtežji, sem mislil, ko sem šel iz sobe. Namesto počitka na svoji zemlji, med evčjem in drevjem, ki si ga je želel po izstopu iz službe, ga je doletela nezgoda, ki ga je slabo nagradila za njegovo delo v življenju. Jože Zavertnik je star 62 let. —C.

Francoski komunistični voditelj Paul Marion odstopil iz stranke

Paul Marion, bivši načelnik komunističnega propagandističnega biroja v Franciji, je koncem avgusta podal obširno poročilo o Rusiji in svojem razočaranju v komunistično gibanje ter izstopil iz komunistične stranke. V Rusiji je bil od novembra 1927 do februarja 1929, in ker so mu v njegovi poziciji v vsem zaupali, je imel prost dohod na vsako zborovanje in v vsak kraj. Pravi, da je bil v najožjih stikih z glavnimi voditelji in istotako z ljudstvom.

Postal je razočaran, in komunistično gibanje mu je prenehalo biti ideal, ker mu je, da tira ruska komunistična stranka sovjetsko unijo ne naprej nego v predkapitalistični barbarizem. Komunistični listi v Franciji mu očitajo, da je renegat in črnogled.

Glasovi iz Našega Gibanja

DOPISI

SOCIALISTIČNI AGITACIJSKI FOND.

Ali bo mogoče zbrati določeno vsoto?—Naša kandidatska lista.—Piknik na Labor Day v Bowers grovu.

Merimio, Pa.—Socialistična stranka apelira na ameriško delavstvo, da prispeva v njen agitacijski fond, in določila je, da se skuša zbrati od 1. avgusta do 1. septembra minimalne vsote \$50.000. Marsikdo morda misli, da je to previsoka vsota, katere ne bomo dosigli. Za stranko je majhna, kajti od vseh strani apelirajo, da jim pošlje organizatorje, njena radio postaja W-EVD potrebuje podpore, treba je širiti naše liste, potrebno je, da gre med ljudstvo stotisoče naših letakov, in za vse to delo bi morali zbrati \$50.000 najmanj vsakega pol leta.

To ne bi bilo težko, ako se bi več ameriških delavcev zavedalo pomena, ki ga ima zanje socialistična stranka. Ako bi delal vsak delavec v ta fond 1c bi to pomenilo tri sto tisoč dolarjev in ne samo \$50.000, če pa bi dali za vsakega člana družin delavcev in farmerjev 1c, bi zbrali milijon dolarjev.

To navajam za primer, kajti vsi vemo, da so delavci po vsej državi pripravljati dati svoje dolžne sovražnikom, ne pa po centih socialistični stranki, zato pa je težko zbrati tudi to malo vsoto. Naša naslednja je današnji prispevala \$50.50. Ako bi dal vsak njen stanovnik po 1c, bi znašala vsota le \$7.50. Sorila je torej sorodno več kot bodo marsikje drugje, in človek bi rad, da bi tudi v drugih krajih pokazali več volje. Amerikanec pravi, "they don't step on the gas." Mnogi ljudje za dobro sistematično delo nimajo smisla, ne potrpljenja in tudi jim manjka poguma. Po našem mnenju niso še zadosti trdni, ali pa se še vedno tolažijo, da jih odreši kak Hoover ali Smith.

Situacija sedaj pa ni nič podobna odrešenju. Plače so se več znižale kot zvišale in nikjer ni izgleda, da nastanejo za delavce boljše časi. Delavce, ki dopolnijo 40 let, se odslavlja. Kompanijam je vseeno, koliko ljudi živi v pomankanju in koliko jih poženejo med bežanje. Oni hočejo profit, pa magari ako trpi bodo vsled tega stotisoče ljudi.

V nedeljo 18. avgusta je imela naša organizacija soc. stranko v West Moreland County. Najvažnejši točki sta bili priprave za prihodnje volitve ter piknik, ki ga priredi 2. septembra na Bowers grovu. Predsednik odbora okrajne organizacije je naznanil, da ne bomo imeli kandidata za sodnika, ker smo napravili pomoto pri nabiranju podpisov. Dasi bi moral biti naš kandidat za sodnika na separatenh peticiji a separatenh golami za nabiranje podpisov, smo ga imeli na isti kot druge. Naša stranka bo torej v tem okraju imela kandidata v vse okraje, izvzemši za sodnika, ker

se tu opisane pomote sedaj ne more več popraviti.

Mnogo se govori, da hoče priti na glasovnico v socialistično rubriko sedanji sodnik Copeland, ki kandidira za ponovno izvolitev. Rad bi na ta način socialistične glasove, da bi mu pripomogli do zmage. V pomenu z enim sodrugom je dejal, da pride na naš tikit, ker vidi, da soc. stranka ni mrtva. Dotični naš član ga je vprašal, kako mu bo to mogoče brez privoljenja naše stranke, pa je odvrnil, da ima dva odvetnika, ki se bosta potrudila, da bo njegova peticija za kandidiranje na listi soc. stranke legalno priznana.

Naša organizacija se za take kandidate naravno ne ogreva, dasi so eni manjše zlo kakor drugi. Vsi so politiki starih strank in oportunisti. Tudi ako se bi komu njih posrečilo zmagati v volilnem boju na naši listi, nima stranka nad njimi moči, ker niso njeni člani. Volilci naj glasujejo za naše kandidate na način, kakor jim pojasnimo naši letaki in agitatorji. V seznamu naših kandidatov v okrajne urade je nekaj sprememb, ker so nekateri prevzeli kandidate v zastopstva občin, kjer imajo tudi dobre izgleda za zmago. Njihove kandidate v okrajne urade so nadomestile z drugimi.

Precej se je razpravljalo o pikniku, ki ga stranka priredi na Labor Day v Bowers grovu. Izvoljeni so bili posebni komiteji, ki bodo uredili vse potrebno ter vodili sportne igre, nadzirali in upravljali plesni paviljon, imeli v oskrbi stojnice itd. Pričakuje se velike udeležbe, ker je piknik dobro oglašen z lepaki in v listih. Želeti je, da ga poseti tudi čimveč naših rojakov. Dobro je, da gremo na take priredbe, ker nam nudijo priliko spoznati tovariše delavce drugih narodov, in ker nam je stranka potrebna kakor drugim, če ne celo bolj, kajti naše delavstvo spada med najbolj zatirano in prezirano. Na socialističnih priredbah ob enem manifestiramo za naš program, ki je, delo za vse, zadostna plača, krajši delavnik, starostno zavarovanje, penzija itd. Čimveč nas je skupaj, več bomo v stanju dobiti koncesij od vladajočih.

Labor Day je priznan ameriški delav. praznik in nudi nam priliko, da pridemo s svojo agitacijo po raznih krajih Amerike na priredbe, na katerih se zbirajo v velikim številu domačini. Čimprej in čimveč jih pridobimo za socialistično stranko, toliko boljše za delavski razred v tej deželi.

Anton Zornik.

NACE ZLEMBERGER SE PRESELIL.

Iz Glencoe, O. poročajo, da se je Nace Zlemberger preselil v Piney Fork, okrog 30 milj stran od prvomene naselbine, kjer je živel blizu 25 let. Vzrok izselitve je — delo. V Glencoe ga ni imel od aprila 1927 in od tedaj ni zaslužil še ničesar, kot je poročal v eni prejšnjih števil s. Snoy.

Anton Zornik.

TOLE MI NE GRE V GLAVO?

Le malokdaj srečam koga, ki ne bi valil krivde za vse nepravilike samo na druge. Drugi ga izdajo, prodajajo in zapeljujejo, nikomur nič ne zaupa, vsi so za denar, samo on je brezhib, in ako bi bil vsi ljudje taki kot on, pa bi bilo vse drugače na svetu. Tako pravi o sebi on, drugi, tretji, in petnajsti ravno tako, in ker smo vsi tako dobri, mi ne gre v glavo, zakaj ni res "vse drugače na svetu".

V Pennsilvaniji je več slovenskih naselbin kot v katerikoli drugi državi in tudi več Slovencev kot kje drugje. Dokler ni bila premogovniška industrija v takem kaosu, je imel Proletarec v Penni največ zaslombe. Tudi sedaj ni brez nje. Agitatorji postajajo aktivnejši in številno naročnikov v Penni se večja. J. Terčel, Strabane, je poslal pred dnevi 7 naročnin; večkrat se oglašajo z naročninami iz Penne Bertl,

KONFUZNI "KOMUNISTI".

Detroit, Mich.—Kdor zasleduje liste, mu presedajo te ali one polemike. Posebno zoporna je ona, ki jo uganjajo naši "komunisti" okrog "Radnika" in ki skušajo izrabiti svobodo tiska v "Prosveti" za svojo sejanje razprtij in za blatenje neljubih oseb. Zadnja konvencija SNPJ. si je pridobila v "progresivnem" kolu mnogo neprijetnosti, ki sedaj izlivajo svoje jeremijade v posebni rubriki glasila Jednote. Na areto te velike organizacije je bila njena prošla konvencija zelo konstruktivna, izvolila je dober odbor in pokazala zdražbarjem in oportunistom ter kristolovcem, da jih zna "ceniti po zaslužju". Cistim(?) to ni prav. Dasi so imeli na konvenciji vse pravice, ako ne celo privilegije, niso zadovoljni, kajti oni so tiste sorte ljudje, ki hočejo, da se svet vrti po njihovem, pa če bi bilo še tako narobe in škodljivo.

Od kar imamo socialistično gibanje, je bilo vedno napadano. Večini je vodila napadalo vojno reakcija direktno, večasi se je skrila pod kako drugo masko, npr. narodno, klerikalno, "progresivno", skozi zadnje desetletje pa so svojo vojno blatenja socialistov koncentrirali pod krinko komunističnega gibanja. Vsega so krivi socialisti. Dasi so mrtvi, vendar vse "ronajo" in določajo svetu pota. Krivi so vojne, krivi so potresov in povodnji, krivi so slabih časov, in menda so krivi tudi frakcijskega boja med ameriški komunisti.

Iz njihovih dopisov v Prosveti lahko sklepamo, da so samo socialisti delali in delajo za Jednoto, komunisti pa so tukaj zato, da jih "razkrinkavajo". Revolucija vsled tega prihaja z naglimi koraki in SNPJ. bo postala prva, oziroma ustanovna organizacija "Rdeče internacionale" podpornih jednot in zvez".

Salo na stran. Kdor je socialist, ga tega dejstva ni treba biti sram, pac pa je na svoje gibanje lahko po vsej pravici ponosen. Socialistična stranka, njeni prvoborniki, njeni številni agitatorji in člani imajo vsi zasluge za prosvetno in organizatorično delo med delavstvom te dežele. Priborili so mnoge izboljšave v prid ljudstva, primorali so kapitalistične stranke, da prihajajo pred volitve z obljubami za socialne reforme in dosegli so mnogo, česar delavstvo ne bi imelo brez njih. O "čistih" se tega ne more trditi. Navajeni so sabotirati konstruktivno delo in so le aparat v rokah male peščice, ki vleče konopec, da se pregibajo, kakor oni hočejo. Sedanji boj med frakcijami v ameriški komunistični stranki to dokazuje. Fantazirajo s svojim fanatizmom na vse pretege. Vsak voditelj pozna bližnjico, ki privede izralce kar preko noči, kakor parnik potnike iz Detroita v Cleveland ali obratno, v obljubljeni deželo revolucije in "diktature proletariata". (Vprašajte Trockega, Bukharina, Zinovjeva in druge nekdanje vo-

Agitacija za "Proletarca" in drugo

Seznam naročnin, objavljen v tej številki, je zopet precej ugoden in dokazuje, da agitatorji delajo. Z izjemo enega izkazuje, od aprila dalje vsi seznam napredek v primeri z izkazi v istem času prošle leto.

Anton Jankovich, Cleveland, nam je nedavno pisal, da bi rad bolj agitiral za Proletarca, toda zastopa več listov in ob enem ima še druge posle. Poslal je vzlic temu 11 naročnin in v seznamih bo še zastopano. Polje v Clevelandu je veliko in razširjenje Proletarca bi naselbini le koristilo.

John Kosič, Girard, je zastopnik, ki je aktiven že mnogo let. Oglasi se pogosto. Taki drugi so temelj, na katerem je zgrajeno naše gibanje. Delajo, agitirajo, pojasnujejo, pokušajo uveriti nasprotnike, da so napačni v svojih mrznjah do socialističnega pokreta, do naših listov in posameznikov.

V Waukeganu in North Chicagu agitira pridno za list sodruginja Frances Zakovšek. Iz Detroita se oglašajo z naročninami Česen, Vitez, Poočnik, Zorman, Klarich, Benedict in drugi.

Zelo dobro je skoro v vsakem seznamu zastopana naselbina Milwaukee-West Allis. J. Rožič porabi v agitaciji ves čas, ki si ga more utrgati. Joe Radel, West Allis, je poslal zadnjih 11 naročnin. Ta dva in več drugih so sodrugi z družinami, a vzlic temu si dobe čas za agitacijo. Veliko jih je, ki imajo mnogo časa, pa se izgovarjajo, da nimajo (za agitacijo namreč).

V Pennsilvaniji je več slovenskih naselbin kot v katerikoli drugi državi in tudi več Slovencev kot kje drugje. Dokler ni bila premogovniška industrija v takem kaosu, je imel Proletarec v Penni največ zaslombe. Tudi sedaj ni brez nje. Agitatorji postajajo aktivnejši in številno naročnikov v Penni se večja. J. Terčel, Strabane, je poslal pred dnevi 7 naročnin; večkrat se oglašajo z naročninami iz Penne Bertl,

Il njihovih dopisov v Prosveti lahko sklepamo, da so samo socialisti delali in delajo za Jednoto, komunisti pa so tukaj zato, da jih "razkrinkavajo". Revolucija vsled tega prihaja z naglimi koraki in SNPJ. bo postala prva, oziroma ustanovna organizacija "Rdeče internacionale" podpornih jednot in zvez".

Salo na stran. Kdor je socialist, ga tega dejstva ni treba biti sram, pac pa je na svoje gibanje lahko po vsej pravici ponosen. Socialistična stranka, njeni prvoborniki, njeni številni agitatorji in člani imajo vsi zasluge za prosvetno in organizatorično delo med delavstvom te dežele. Priborili so mnoge izboljšave v prid ljudstva, primorali so kapitalistične stranke, da prihajajo pred volitve z obljubami za socialne reforme in dosegli so mnogo, česar delavstvo ne bi imelo brez njih. O "čistih" se tega ne more trditi. Navajeni so sabotirati konstruktivno delo in so le aparat v rokah male peščice, ki vleče konopec, da se pregibajo, kakor oni hočejo. Sedanji boj med frakcijami v ameriški komunistični stranki to dokazuje. Fantazirajo s svojim fanatizmom na vse pretege. Vsak voditelj pozna bližnjico, ki privede izralce kar preko noči, kakor parnik potnike iz Detroita v Cleveland ali obratno, v obljubljeni deželo revolucije in "diktature proletariata". (Vprašajte Trockega, Bukharina, Zinovjeva in druge nekdanje vo-

soti se oglašajo večkrat John Teran, Max Martz in drugi. Traker skrbi, da število naših naročnikov ne pade v Cumberlandu, in tako bi lahko naštevati še dolgo. Poleg omenjenih se iz Waukegana včasih oglašuje M. Judnič, iz Willarda Jelerčić, več naših prijateljev v San Franciscu, Chicagu, Springfieldu, Ill., itd.

Ali ima vaša naselbina koga, ki skrbi, da naročniki točno obnavljajo naročnino, in da dobiva nove naročnike? Ako ne, začnite vi. Upravništvo vam pošlje listine in pojasnila. Vsem, ki vedo, da je Proletarec potreben list, pa priporočamo, da sodelujejo v agitaciji.

Nad \$17 so povprečni listovi izdatki vsak teden za klišee. V tej obliki in v svrhu izboljšanja lista so slike potrebne in jih bomo objavljali tudi v bodoče. Za zmagovanje teh stroškov nam zelo dobro služijo prispevki v podporo listu. Dostikrat je kje prilika, da se bi dobilo par dolarjev. Porabite jo, kajti s tem pomagata utrjevati in izboljševati svoje delavsko politično glasilo.

John Matičič, tajnik društva št. 104 SNPJ., je naročil od naše knjigarne za \$36 knjig za društveno knjižnico. Čikaška javna knjižnica jih je naročila za nad \$100, in večkrat dobimo naročila od javnih knjižnic v drugih mestih. Storite kolikor morete za širjenje slovenske knjige, in vplivajte, da jih bodo ljudje tudi čitali.

Kadar imate priredbo, oglašajte jo tudi v Proletarcu. S tem pripomorete k boljši udeležbi in ob enem pomagata listu.

Ako se pripeti v vašem poslanju s Proletarcem pomota, bodisi v naslovu, v imenih naročnikov itd., je najboljšje, da nam prizadeti to takoj sporočite. Ako kake številke ne prejmete, ali ako vam tiskarna pomotoma pošlje pokvarjen iztis lista, nam sporočite, da vam pošljemo drugega. Mi smo za največjo točnost v vsem, in v ta namen potrebujemo vaše dobre volje in sodelovanja.

V Sheboyganu, Wis., agitirata Rupnick in Debevc, v Subletu Wyo., J. Kržišnik, v Kleinu, Mont., Anton Miklich, iz La Salla se oglašuje L. Zevnik, Krulc razširja Proletarca med farmerji v Willardu, Zerovec v Kenoshi, Wis., Demshar v Rock Springsu, Petavs in Greporin v Little Fallsu, N. Y., v Minne-

il njihovih dopisov v Prosveti lahko sklepamo, da so samo socialisti delali in delajo za Jednoto, komunisti pa so tukaj zato, da jih "razkrinkavajo". Revolucija vsled tega prihaja z naglimi koraki in SNPJ. bo postala prva, oziroma ustanovna organizacija "Rdeče internacionale" podpornih jednot in zvez".

Salo na stran. Kdor je socialist, ga tega dejstva ni treba biti sram, pac pa je na svoje gibanje lahko po vsej pravici ponosen. Socialistična stranka, njeni prvoborniki, njeni številni agitatorji in člani imajo vsi zasluge za prosvetno in organizatorično delo med delavstvom te dežele. Priborili so mnoge izboljšave v prid ljudstva, primorali so kapitalistične stranke, da prihajajo pred volitve z obljubami za socialne reforme in dosegli so mnogo, česar delavstvo ne bi imelo brez njih. O "čistih" se tega ne more trditi. Navajeni so sabotirati konstruktivno delo in so le aparat v rokah male peščice, ki vleče konopec, da se pregibajo, kakor oni hočejo. Sedanji boj med frakcijami v ameriški komunistični stranki to dokazuje. Fantazirajo s svojim fanatizmom na vse pretege. Vsak voditelj pozna bližnjico, ki privede izralce kar preko noči, kakor parnik potnike iz Detroita v Cleveland ali obratno, v obljubljeni deželo revolucije in "diktature proletariata". (Vprašajte Trockega, Bukharina, Zinovjeva in druge nekdanje vo-

soti se oglašajo večkrat John Teran, Max Martz in drugi. Traker skrbi, da število naših naročnikov ne pade v Cumberlandu, in tako bi lahko naštevati še dolgo. Poleg omenjenih se iz Waukegana včasih oglašuje M. Judnič, iz Willarda Jelerčić, več naših prijateljev v San Franciscu, Chicagu, Springfieldu, Ill., itd.

Ali ima vaša naselbina koga, ki skrbi, da naročniki točno obnavljajo naročnino, in da dobiva nove naročnike? Ako ne, začnite vi. Upravništvo vam pošlje listine in pojasnila. Vsem, ki vedo, da je Proletarec potreben list, pa priporočamo, da sodelujejo v agitaciji.

Nad \$17 so povprečni listovi izdatki vsak teden za klišee. V tej obliki in v svrhu izboljšanja lista so slike potrebne in jih bomo objavljali tudi v bodoče. Za zmagovanje teh stroškov nam zelo dobro služijo prispevki v podporo listu. Dostikrat je kje prilika, da se bi dobilo par dolarjev. Porabite jo, kajti s tem pomagata utrjevati in izboljševati svoje delavsko politično glasilo.

John Matičič, tajnik društva št. 104 SNPJ., je naročil od naše knjigarne za \$36 knjig za društveno knjižnico. Čikaška javna knjižnica jih je naročila za nad \$100, in večkrat dobimo naročila od javnih knjižnic v drugih mestih. Storite kolikor morete za širjenje slovenske knjige, in vplivajte, da jih bodo ljudje tudi čitali.

Kadar imate priredbo, oglašajte jo tudi v Proletarcu. S tem pripomorete k boljši udeležbi in ob enem pomagata listu.

Ako se pripeti v vašem poslanju s Proletarcem pomota, bodisi v naslovu, v imenih naročnikov itd., je najboljšje, da nam prizadeti to takoj sporočite. Ako kake številke ne prejmete, ali ako vam tiskarna pomotoma pošlje pokvarjen iztis lista, nam sporočite, da vam pošljemo drugega. Mi smo za največjo točnost v vsem, in v ta namen potrebujemo vaše dobre volje in sodelovanja.

V Sheboyganu, Wis., agitirata Rupnick in Debevc, v Subletu Wyo., J. Kržišnik, v Kleinu, Mont., Anton Miklich, iz La Salla se oglašuje L. Zevnik, Krulc razširja Proletarca med farmerji v Willardu, Zerovec v Kenoshi, Wis., Demshar v Rock Springsu, Petavs in Greporin v Little Fallsu, N. Y., v Minne-

il njihovih dopisov v Prosveti lahko sklepamo, da so samo socialisti delali in delajo za Jednoto, komunisti pa so tukaj zato, da jih "razkrinkavajo". Revolucija vsled tega prihaja z naglimi koraki in SNPJ. bo postala prva, oziroma ustanovna organizacija "Rdeče internacionale" podpornih jednot in zvez".

Salo na stran. Kdor je socialist, ga tega dejstva ni treba biti sram, pac pa je na svoje gibanje lahko po vsej pravici ponosen. Socialistična stranka, njeni prvoborniki, njeni številni agitatorji in člani imajo vsi zasluge za prosvetno in organizatorično delo med delavstvom te dežele. Priborili so mnoge izboljšave v prid ljudstva, primorali so kapitalistične stranke, da prihajajo pred volitve z obljubami za socialne reforme in dosegli so mnogo, česar delavstvo ne bi imelo brez njih. O "čistih" se tega ne more trditi. Navajeni so sabotirati konstruktivno delo in so le aparat v rokah male peščice, ki vleče konopec, da se pregibajo, kakor oni hočejo. Sedanji boj med frakcijami v ameriški komunistični stranki to dokazuje. Fantazirajo s svojim fanatizmom na vse pretege. Vsak voditelj pozna bližnjico, ki privede izralce kar preko noči, kakor parnik potnike iz Detroita v Cleveland ali obratno, v obljubljeni deželo revolucije in "diktature proletariata". (Vprašajte Trockega, Bukharina, Zinovjeva in druge nekdanje vo-

soti se oglašajo večkrat John Teran, Max Martz in drugi. Traker skrbi, da število naših naročnikov ne pade v Cumberlandu, in tako bi lahko naštevati še dolgo. Poleg omenjenih se iz Waukegana včasih oglašuje M. Judnič, iz Willarda Jelerčić, več naših prijateljev v San Franciscu, Chicagu, Springfieldu, Ill., itd.

Ali ima vaša naselbina koga, ki skrbi, da naročniki točno obnavljajo naročnino, in da dobiva nove naročnike? Ako ne, začnite vi. Upravništvo vam pošlje listine in pojasnila. Vsem, ki vedo, da je Proletarec potreben list, pa priporočamo, da sodelujejo v agitaciji.

Nad \$17 so povprečni listovi izdatki vsak teden za klišee. V tej obliki in v svrhu izboljšanja lista so slike potrebne in jih bomo objavljali tudi v bodoče. Za zmagovanje teh stroškov nam zelo dobro služijo prispevki v podporo listu. Dostikrat je kje prilika, da se bi dobilo par dolarjev. Porabite jo, kajti s tem pomagata utrjevati in izboljševati svoje delavsko politično glasilo.

John Matičič, tajnik društva št. 104 SNPJ., je naročil od naše knjigarne za \$36 knjig za društveno knjižnico. Čikaška javna knjižnica jih je naročila za nad \$100, in večkrat dobimo naročila od javnih knjižnic v drugih mestih. Storite kolikor morete za širjenje slovenske knjige, in vplivajte, da jih bodo ljudje tudi čitali.

Kadar imate priredbo, oglašajte jo tudi v Proletarcu. S tem pripomorete k boljši udeležbi in ob enem pomagata listu.

Ako se pripeti v vašem poslanju s Proletarcem pomota, bodisi v naslovu, v imenih naročnikov itd., je najboljšje, da nam prizadeti to takoj sporočite. Ako kake številke ne prejmete, ali ako vam tiskarna pomotoma pošlje pokvarjen iztis lista, nam sporočite, da vam pošljemo drugega. Mi smo za največjo točnost v vsem, in v ta namen potrebujemo vaše dobre volje in sodelovanja.

V Sheboyganu, Wis., agitirata Rupnick in Debevc, v Subletu Wyo., J. Kržišnik, v Kleinu, Mont., Anton Miklich, iz La Salla se oglašuje L. Zevnik, Krulc razširja Proletarca med farmerji v Willardu, Zerovec v Kenoshi, Wis., Demshar v Rock Springsu, Petavs in Greporin v Little Fallsu, N. Y., v Minne-

il njihovih dopisov v Prosveti lahko sklepamo, da so samo socialisti delali in delajo za Jednoto, komunisti pa so tukaj zato, da jih "razkrinkavajo". Revolucija vsled tega prihaja z naglimi koraki in SNPJ. bo postala prva, oziroma ustanovna organizacija "Rdeče internacionale" podpornih jednot in zvez".

Salo na stran. Kdor je socialist, ga tega dejstva ni treba biti sram, pac pa je na svoje gibanje lahko po vsej pravici ponosen. Socialistična stranka, njeni prvoborniki, njeni številni agitatorji in člani imajo vsi zasluge za prosvetno in organizatorično delo med delavstvom te dežele. Priborili so mnoge izboljšave v prid ljudstva, primorali so kapitalistične stranke, da prihajajo pred volitve z obljubami za socialne reforme in dosegli so mnogo, česar delavstvo ne bi imelo brez njih. O "čistih" se tega ne more trditi. Navajeni so sabotirati konstruktivno delo in so le aparat v rokah male peščice, ki vleče konopec, da se pregibajo, kakor oni hočejo. Sedanji boj med frakcijami v ameriški komunistični stranki to dokazuje. Fantazirajo s svojim fanatizmom na vse pretege. Vsak voditelj pozna bližnjico, ki privede izralce kar preko noči, kakor parnik potnike iz Detroita v Cleveland ali obratno, v obljubljeni deželo revolucije in "diktature proletariata". (Vprašajte Trockega, Bukharina, Zinovjeva in druge nekdanje vo-

soti se oglašajo večkrat John Teran, Max Martz in drugi. Traker skrbi, da število naših naročnikov ne pade v Cumberlandu, in tako bi lahko naštevati še dolgo. Poleg omenjenih se iz Waukegana včasih oglašuje M. Judnič, iz Willarda Jelerčić, več naših prijateljev v San Franciscu, Chicagu, Springfieldu, Ill., itd.

Ali ima vaša naselbina koga, ki skrbi, da naročniki točno obnavljajo naročnino, in da dobiva nove naročnike? Ako ne, začnite vi. Upravništvo vam pošlje listine in pojasnila. Vsem, ki vedo, da je Proletarec potreben list, pa priporočamo, da sodelujejo v agitaciji.

Nad \$17 so povprečni listovi izdatki vsak teden za klišee. V tej obliki in v svrhu izboljšanja lista so slike potrebne in jih bomo objavljali tudi v bodoče. Za zmagovanje teh stroškov nam zelo dobro služijo prispevki v podporo listu. Dostikrat je kje prilika, da se bi dobilo par dolarjev. Porabite jo, kajti s tem pomagata utrjevati in izboljševati svoje delavsko politično glasilo.

John Matičič, tajnik društva št. 104 SNPJ., je naročil od naše knjigarne za \$36 knjig za društveno knjižnico. Čikaška javna knjižnica jih je naročila za nad \$100, in večkrat dobimo naročila od javnih knjižnic v drugih mestih. Storite kolikor morete za širjenje slovenske knjige, in vplivajte, da jih bodo ljudje tudi čitali.

Kadar imate priredbo, oglašajte jo tudi v Proletarcu. S tem pripomorete k boljši udeležbi in ob enem pomagata listu.

Ako se pripeti v vašem poslanju s Proletarcem pomota, bodisi v naslovu, v imenih naročnikov itd., je najboljšje, da nam prizadeti to takoj sporočite. Ako kake številke ne prejmete, ali ako vam tiskarna pomotoma pošlje pokvarjen iztis lista, nam sporočite, da vam pošljemo drugega. Mi smo za največjo točnost v vsem, in v ta namen potrebujemo vaše dobre volje in sodelovanja.

V Sheboyganu, Wis., agitirata Rupnick in Debevc, v Subletu Wyo., J. Kržišnik, v Kleinu, Mont., Anton Miklich, iz La Salla se oglašuje L. Zevnik, Krulc razširja Proletarca med farmerji v Willardu, Zerovec v Kenoshi, Wis., Demshar v Rock Springsu, Petavs in Greporin v Little Fallsu, N. Y., v Minne-

COLLINWOOD, O.

Sestanek sodrugov in somišljenikov v Slov del. domu na Labor Day v ponedeljek 2. sept. ob 9. dopoldne v društveni dvorani, na katerem bo govoril Frank Zaitz.

WAUKEGAN, ILL.

Konferenca J. S. Z. za čikaško-waukegansko in milwaukee-shebovngansko okrožje v nedeljo 29. septembra v Slovenskem narodnem domu. Društva in klubi so vabljani, da izvolijo zastopnike.

DOPISI

BOJ RADI MESTNEGA ČARTERJA V CLEVELANDU.

Cleveland-Collinwood, O. — V torek 20. avgusta smo imeli tukaj referendum o vprašanju mestnega čarterja. Cleveland je edino veliko ameriško mesto, ki ima takozvani manedžerski sistem uprave. Ima ravnateljja, ki izvršuje v glavnem funkcije župana in je za mesto nekaj takega kakor npr. manedžer za privatno korporacijo, le da je tukaj veliko "politike" zraven. Koncilmane se ne volji po wardah v smislu kakor poprej, nego po večjih okrajih. Frakcija, kateri ta sistem ni po godu, je izposlovala iniciativno predlogo za spremembo čarterja v smislu, da se ukine sedanji sistem ter se uvede županski način uprave ter volitve aldermanov po wardah. Predlog za spremembo je bil zopet poražen in v veljavi ostane prejšnji sistem, toda večina zanj se manjša. Znašala je le 3,195 glasov. Za amendment, to je, spremembo na prejšnji sistem uprave, je bilo oddanih 46,980 glasov, za sedanji sistem poslovodje ali ravnateljja pa 50,175 glasov, skupaj 97,155.

Manedžer Hopkins se lahko zahvali za svojo zmago posebno ženskam, ki so pridno agitirale zanj. Je že tako, da če si lep fant, si ženskam všeč, in če kam kandidiraš, pa te izvolijo (I have no chance). Spodobnost ni vprašanje, ampak zabaven, zauber dečko moraš biti.

Seveda ima naš ravnatelj tudi sposobnosti. Progressivci so mu v "Enakopravnosti" pripisovali zasluge, oziroma sposobnost odvažanja smeti in odpadkov (garbage) in kako gradi ceste. Tudi mesto v splošnem se vidno izboljšuje pod njegovo upravo. Bolj res je, da se vse to izvršuje z denarjem davkoplačevalcev. Ker nismo popolnoma udarjeni s slepoto, vemo mi še toliko več, da ne gre ves javni denar v prid mesta, pač pa ga nekaj izgine v obliki podkupnin še v druge "kanale", oziroma žepe. Kontraktori, ki dobivajo naročila od mesta, vedo, kako se "potolazi" sitne gospode, ki odločajo pri oddajanju kontraktov. Pristaši sedanje uprave pravijo, da Hopkins ni politikaš. Saj mu treba ni, ker drugi politizirajo zanj, in med njimi je demokratiški politični "boss" med Slovenci, Mr. Lojze Pirc, ki je na glasu, da kontrolira večino slovenskih volilcev, in kakor on reče, tako glasujejo. Drugi slovenski politikaš je Hopkinsa je Pirčev "financier" Mr. Tone Grdina, ki se najraje peča s pokopavanjem ne samo zemskih ostankov pokojnih rajakov, nego tudi drugih stvari, ki bi jih rad spravil v grob. V ponedeljek 19. avgusta so ti ljudje sklicali shod v Slov. nar. domu, kjer so zaključili kampanjo, kajti drugi dan se je imelo odločiti. Shodu je predsedoval Adam Damm, koncilman 23. warda, katera vključuje tudi slovensko naselbino na St. Clairju in okolici. Dam je star demokrat in kot nam je povedal Mr. Grdina, je že mnogo dobrega storil za Slovence v tem okraju. Ampak dobroto se vedno plačuje z nevaležnostjo. Tudi naši rojaki imajo to nelep navado. Namesto, da bi vsi drli pod demokratiški klobuk, katerega jim držita Pirc in Grdina, so eni iz črne nevaležnosti in gole zavisti ustanovili republikanski klub, ki naj bi kljuboval Dammu in Pirčev demokratiški mašini (tudi

pri nas imamo "mašine", ne samo na konvencijah SNPJ.) Mr. Leopold Kušan, ustanovitelj republikanskega kluba, je pisal, da se začne slovenska politika obračati po drugem vrtu in Mr. Dammu slava v bodoče ne bo tako naklonjena kakor dozdaj. Mr. Dammu gre po starih nazorih čast in zaslug, da ima 141 Slovencev mesne službe, ampak novi klub dokazuje, da je to le majhen ocvrek, in še tega ni dal Mr. Damm, kajti slavospevi o njegovih zaslugah so pretirani. V teh negoglasjih je nekdo Dammu napačno raztolmačil Kušanov dopis, čes, da ga bodo ven vrgli in vsled tega se je zelo zgražal (they are going to throw me out). Kušan ni pisal tega, ampak Dammu je bilo povedano drugače, pa se je jezil, da njega ne bo nihče ven metal, ker je bil rojen v tej wardi. Obljuboval je sklicati debato, dvorano pa bo on plačal. Nato je podelil besedo Grdini. Tudi Tone je bil hud. Govoril je, kaj vse je že Mr. Damm storil dobrega za nas. Ko so pozabili na dovoljenje za veselico (permit), ga jim je on preskrbel ter jim s tem pomagal iz zagate. In če ni Tonetu kaj prav, pa gre h koncilmanu Dammu in ta takoj uredi vse tako da je prav, za vse te usluge "pa mu hočejo dati brco v ———". Kot veste, Tone ni prav izbirčen v robatih izrazih, in tudi to pot ni bil.

Kaka čast je, da imamo v mestnem svetu Damma in pa rojaka Miheliča. Tone ni pozabil na tem shodu svojega poklica in je naznanil, da bo on kot pogrebnik 20. avgusta pokopal 3. D amendment. (Vprašanje sedaj je, ali je amendment mrtev in ga je Tone položil v grob, od kjer bo nekega dne zopet od mrtvih vstal, ali pa se ga bo pustilo le nekaj časa počivati.) Svoj govor je naš pogrebnik zaključil z "Bog živi Hopkins!" Za njim je govoril Macenbaum, ki je dejal, da hoče Davis zato postati župan, da bi nekaterim fantom preskrbel delo. Dokazoval je s številkami, koliko je Davis zapravil in kako Hopkins varčuje. "Če bi znali dolarji govoriti, bi vam povedali zanimive stvari o Davisu," je dejal. L. Zorko, ki je sedel poleg mene, pa je smatral za zelo slab argument in komentiral, da če niso znali dolarji govoriti, kaj pa koncilmani Damm, Sulzman in drugi, ki so vedeli, kaj je narobe. Za zaslugo njim v kredit je Macenbaum navedel tudi povišanje plače policajem in ognjegascem, ampak to je plačalo ljudstvo s posebnim davkom. Mihelič je dožil republikance korupcije, ki sega ne samo v republikansko administracijo države, nego tudi v Washington. Dejal je, da moramo biti mi najprvo Slovenci in potem šele državljanji. Za sedanjega slovenskega zastopnika moramo biti toliko časa, dokler ne dobimo še boljšega. Sulzman je klical na pomoč v prilog svojih argumentov Tom Johnsona (dobro je, da ga ni slišal), da naj pomaga ohraniti sedanji sistem (v katerem bi Hopkins lahko uničil kar je Tom priboril). Pravil je, kako se je prej pod župani prevrlo v mestni bolnišnici in ubožnici bolnike, sedaj pa je vse uzorno (just business like.) Zasnudi je govoril demokrat Hasserot, ki pa se ni odločno izrekel ne za ne proti amendmentu. Dejal je, da se je graftalo prej in se sedaj, ker je to hiba, ki se jo težko prepreči. Mislim sem, da bodo odgovarjali na vprašanja, pa niso. Udeležencev je bilo okrog 350 do 400. Pričakovali so jih več.

Omenil sem že, da so pripomogle h Hopkinsovi zmagi največ ženske. Imele so na dan volitev sto avtomobilov na razpolago in dovažale državljane na volišče. Tudi telefon je bil porabljen do skrajnosti za urganje žensk, da naj pridejo ter glasujejo tako in tako. Četudi je eden omenjenih govornikov dejal, da dolarji ne govorijo, so vendar tudi v teh volitvah odločevali in govorili. Račun bo plačalo ljudstvo, kot je običaj. Nebeška krmarja (sky pilot) škof Skrems in rabi Brickner sta tudi dosti pomagala prijateljem manedžerja v kampanji.

Za nas boj ni končan. Cleveland kakor vsa druga mesta abijo socialistične odbornike, če hočejo iti na pota resničnih izboljšavanj v upravi, in boriti se moramo, da pridejo v clevelandski mestni svet socialistični koncilmani. Potem bo korupcija res imela nasprotnike. —Frank Barbič.

VABLJENI STE V GLENCOE, DA PREŽENETE "OTOŽNOST".

Glencoe, O.—Klub št. 2 JSZ. priredi v ponedeljek 2. sept. na Labor Day piknik, ki se bo vršil na takozvani Italijanovi farmi, pol milje od Glencoe proti St. Clairavillu. Pri prvem mostiču zavite na desno v hrib. Povsod imajo piknike, pa ga napravimo še mi, smo sklenili, in tako ga priredi tudi naš klub. Vabljeni so nanj vsi iz tega okrožja in upamo, da bo udeležba obilna. Mi bomo postregli kolikor najbolj mogoče. Tudi je ne bo, ker je poleg pikniškega prostora studenec z dobro pitno vodo, in razen te se bodo dobile tudi druge mehke pijače. Ker smo tukaj že tretjo leto brez zasluzka in si ljudje pomagajo z begom za delom sem in tja, smo postali nekam otožni. Večja družba pa nas bo razvedrila, in z rojaki iz drugih naselbin se bomo o čem pomenili, drug drugega bodrili, se povesečili ter se potem razšli z zavestjo, da smo imeli lep dan. Na Labor Day pridite v Glencoe na piknik kluba št. 2. —Odbor.

VAŽNA SEJA KLUBA J. S. Z. NA BLAINE.

Blaine, O.—V soboto 31. avgusta ob 7. zvečer se vrši seja kluba št. 189 JSZ. pri s. Shumarju. Sodrugi in sodruginja, udeležite se je polnoštevilno. Navzoč bo tudi organizator Vzhodno-ohijske Konference J. S. Z., da se pogovorimo o njenem prihodnjem zborovanju, ki bo v nedeljo 27. oktobra v naši naselbini. Naša dolžnost je, da izvršimo vse potrebne priprave za to konferenco, in da pokažemo drugim, da smo tudi mi zavedni delavci, ki vemo, da dobi delavstvo svoje pravice šele ko bomo močni v socialistični stranki. Osebnosti naj se umaknejo višjim ciljem, malenkostni prepripi naj napravijo prostor složenemu delu za napredek in socializem.

Mike Smrdel, tajnik kluba. NA LABOR DAY BO SESTANEK V COLLINWOODU, NA KATEREM BO GOVORIL FRANK ZAITZ. Collinwood, O.—V ponedeljek 2. septembra ob 9. popoldne bo sestanek sodrugov in somišljenikov v društveni dvorani Slovenskega doma v Collinwoodu, na katerem bo govoril s. Frank Zaitz, ki se bo vračal skozi Cleveland iz priredbe društva SNPJ. v Warrenu. Sestanek aranžira collinwoodski klub JSZ. Vabljeni je na udeležbo vse članstvo JSZ. v tem mestu in somišljeniki ter prijatelji našega gibanja. Upamo, da nas posetijo ob tej priliki tudi sodrugi in somišljeniki od kluba št. 27 in iz naselbin West Park, Newburgh, Noble itd. S. Zaitz bo govoril o sedanji

AGITATORJI NA DELU

- Naročnin "Proletarcu" so poslali: J. Jankovič in Lovrenc Frank, Barberton, O. 16 Joseph Snoy, Bridgeport, O. 8 John Terelj, Strabane, Pa. 7 Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill. 5 John Rak, Chicago, Ill. 5 Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 4 Rudolph Potočnik, Detroit, Mich. 4 John Kobal, Johnstown, Pa. 4 Anton Dobrovolc, Girard, O. 4 Anton Miklich, Klein, Mont. 2 Frank Cesen, Detroit, Mich. 2 Andy Bertl, Darragh, Pa. 2 Harry Stanich, Collinwood, O. 2 Vincent Yaksetich, McIntyre, Pa. 2 Frank Ilersich, Virden, Ill. 2 Anton Sular, Arma, Kans. 1 John Vitez, Detroit, Mich. 1 Frank Bizjak, St. Michael, Pa. 1 Marko Tekavec, Canonsburgh, Pa. 1 ank Modic, Warren, O. 1 John H. Kuzienik, Sublet, Yyo. 1 Frank Podboy, Park Hill, Pa. 1 John Kunstel, Arcadia, Kans. 1 George Kristelj, Acosta, Pa. 1 Anton Zidanek, Farrell, Pa. 1 Skupaj 81 Prejšnji izkaz 80

situaciji z ozirom na naše gibanje in potem slede vprašanja in razprava. Tisti, ki boste čitali to notico, sporočite o tem zborovanju drugim. Na svidenje dne 2. sept. na Labor Day v Slov. del. domu. — Klub št. 49 J. S. Z.

AKTIVNOSTI KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.

Chicago, Ill.—V nedeljo 27. oktobra vprizori dramski odsek kluba št. 1 v dvorani ČSPS. Nučičevo dramo v treh dejanjih "Mrak". Klubovski zbor "Sava" obdržuje pevске vaje vsak torek večer v spodnji dvorani SNPJ. Svoj redni koncert priredi v nedeljo 1. decembra v dvorani SNPJ. Klubovski odbor za predavanja in diskuzije bo aranžiral skoz vse naslednje mesece na posebnih sestankih in po rednih sejah kluba polemične razprave, in od časa do časa predavanja. Poseben odsek deluje na pripravah za prireditev izleta, na katerega bo povabljeno članstvo kluba in zbora. V agitacijski fond socialistične stranke je klub na avgustovski seji prispeval \$25, posamezni člani in članice pa nabirajo prispevke potom posebnih pol. Na prošli seji smo se spominjali pokojnega Viktorja L. Bergerja z nagovori o delovanju in življenju pokojnika. Piknik zbora "Save dne 10. avgusta je prinesel okrog pol-čluga sto prebitka. V agitaciji za razširjenje Proletarca v Chicagu postaja aktiven naš mladi sodrug John Rak. Ako ste že naročnik, in če vam je naročnina potekla, vas obišče. — P. O.

KONFERENCA J. S. Z. V WAUKEGANU BO V NEDELJO 29. SEPTEMBRA.

V nedeljo 29. septembra se vrši konferenca JSZ. v Waukeganu, Ill., ki bo imela obširen dnevni red z važnimi referati. Klubi JSZ. in društva Izob-a-ševalne akcije JSZ. v okrožjih Chicaga, Milwaukeeja, Waukegana in Sheboygana naj izvolijo zastopnike ter jih naznanijo tajniku Illinoiske-Wisconsinške Konference JSZ. na naslov John Suppanchik, 1129 So. 10th St., Sheboygan, Wis.

IZ BRIDGEPORTA. O.

Člane kluba št. 11 obveščam, da smo na seji dne 18. avgusta sklenili polnoštevilno udeležiti se piknika št. 2 na Glencoe, O., ki bo v ponedeljek 2. septembra. Skupaj pridemo ob 12:30 popoldne, eni na Stop 16, drugi na Stop 19, in potem se odpeljemo s truckom in avti. Sodrugi, vsi na plan; Nikomur ne bo žal, ko bo videl vpljudnost in prijaznost glencovskih sodrugov ter sodruginj. Ker se zadnjič nisem mogel udeležiti seje kluba št. 189 na Blaine, smo se dogovorili z ondotnim tajnikom, da se skliče v soboto 31. avgusta ob 7. zvečer izredno sejo, na kateri bomo vse potrebno ukrenili radi konference, ki se bo vršila v naselbini Blaine v nedeljo 27. oktobra ob 10. dopoldne. Sodrugi, pridite na to sejo vsi. Joseph Snoy, konferenčni organizator.

IZLET "SLAVIJE".

Chicago, Ill.—Vročina in poletje gre h kraju, doba piknikov se tudi bliža h koncu. Zadržni glavni dnevi za izlete so prazniki prve dni meseca septembra. Letos imamo izredno veliko izletov in piknikov in vsi so se več ali manj dobro obnesli. Društvo "Slavija" št. 1 SNPJ bo priredilo svoj piknik v nedeljo 1. septembra na dobroznanem Steržinarjevem vrtu v Willow Springsu, Ill. Pripravljali odbor je pridno na delu in upati je, da bo eden izmed najboljših, kar smo jih imeli v tem poletju. Igral bo izvrsten John Kočvarjev "All Stars" orkester. Steržinarjevovo plesišče je precej veliko in mnogo parov se lahko komodno vrti. Društvo "Slavija" se je odločilo, da bo ples brezplačen, tako da se bodo gostje čimveč zabavali. Imeli bomo razne tekme za stare in mlade in oddala se bodo krasna darila zmagovalcem. Ženske so nam obljubile, da bodo preskrbele

prvo vrsten dober prigrizek ("lunch") in kajpak tudi v "kevdru" bo na razpolago dobra hladila kapljica za žejne. Sezona piknikov gre h kraju, orej sedaj imate še priliko zabavati se v lepem vrtu v prosti naravi med prijatelji in znanci. Društvo "Slavija" št. 1 SNPJ je še vedno pomagalo po možnosti in sodelovalo pri vseh večjih prireditvah, zato upamo, da nas bratje in sestre drugih društev obiščejo na ta dan v obilem številu. Na svidenje dne 1. septembra na Steržinarjevem vrtu. Za odbor — Ph. Godina.

AVNOST 25-LETNICE S. N. P. J. V WARRENU.

Warren, O.—V soboto 31. avgusta priredi društvo št. 321 SNPJ. slavnost 25-letnice S. N. P. J. v Jugoslovanskem domu na Warrenu. Program se prične izvajati ob 7. zvečer in ne ob 3. popoldne, kakor je nekdo v tem listu napačno poročal. Na sporedu bodo govori, petje, deklaracije in pa recitacija "Slavje velike družine", ki jo je spisal I. Molek. Glavni govornik bo Fr. Zaitz, predsednik nadzornega odseka SNPJ. in urednik "Proletarca". Muzikalne komade v programu in na plesni zabavi bo igral Barbičev Trio iz Clevelanda. Imenovano društvo vpljudno vabi članstvo S. N. P. J. v temu okrožju, da pride na to slavnost v čimvečjem številu. Frank Modic.

NA GLENCOE SE NISMO IZUMRLI.

Glencoe, O.—Kadar kdo omenja našo naselbino, ne pravi več, kako aktivna in živahna je, nego, da je bila nekoč. Je pa v zlic slabim časom in kljub temu, da se je po številu zelo zmanjšala, še vedno kakor je bila nekoč. Tudi veselice imamo tu in tam, seje in vse, kar spada zraven, včas celo malo prepira. V ponedeljek 2. septembra bomo zopet pokazali, da smo še ne mapi. Gostje, ki nas bodo obiskali, bodo videli, da je Glencoe še vedno Glencoe in da ostane, dokler nas bo kaj tukaj. Omenjenega dne, na ameriški Labor Day, priredi klub št. 2 JSZ. piknik, na katerega ste vabljeni od blizu in daleč. Kakor drugod, tako vas tudi mi zagotavljamo, da boste dobro postreženi in da se boste nepriljudno zabavali. Plesalcev ne bo treba plesati brez muzike, kajti obljubljeno nam je, da prideta godca sodruga Matko in Blatnik iz Bridgeporta. Prostora na plesišču bo za mlade in stare in "viže" bodo izbrane, da bo ustrezno vsem. Piknik se bo vršil na obširni Italijanovi farmi. Tudi s. Jos. Snoy pride in napravi nagovor na navzoče. Od kluba št. 11 so nam sporočili, da pridejo na piknik v večji skupini in upamo, da se bodo enako odzvali od drugih klubov. Piknik se prične ob 2. popoldne. Zbrali se bomo na nek-

"The Milwaukee Leader"

Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece. Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

Fencil's RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382. Priatna in okusna domača jedila. Cene zmerno. Potrebna točna.

POŠLJITE DENAR MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St. at Millard Avenue, Chicago, Ill. pošilja denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarjih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštenem urahu v 3. do 5. dne, in to brez odbitka. Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste na drug način pošiljali svojega denarja v stari kraji. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke. Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene. URADNE URE: V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

danjem Rebolovem, sedaj Val. Koblerjevem vrtu, od kjer gremo potem skupno na piknik. V slučaju slabega vremena se vrši plesna in prosta zabava v Koblerjevih prostorih.— Albina Kravanja.

ČITAJTE "PROLETARCA".

Vsaka številka Proletarca vsebuje zanimive vesti, članke ter razne druge spise. Kadar ga prečitete vi, ga izročite prijatelju, da naj ga prečita tudi on.

FRANK MIVŠEK

Coal, Coke and Wood.—Gravel WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA. Trgovina z mešanim blagom. Peči in pralni stroji naša posebnost. Tel. Irwin 2102-R 2.

John Metelko, O. D.

Preiščeno oči in določilo očala. 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK vokal Crawford and Ogden Ave. (Ogden Bank Bldg.) Uradne ure: Od 9. do 12. dop. od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer. Tel Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA ANTON F. ŽAGAR lastnik. 1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Gospodinjic, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnic.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO Kavarno MERKUR

3551 W. 26th St. Chicago, Ill. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHNJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill. Telefon Canal 4340 EDINA SLOVENSKA-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC Izbera svežih cvetic za ples, svatbe, pogrobo, itd. Zastop. za Whiting, Ind. in okolico: S. Grabovac in Jercek, 401-131st Street Tel. Whiting 823-R.

Ce hočete dobre, trpežne harmonike, se obrnite name

Image of a harmonica with text: John Mikuš 6607 Edna Ave., CLEVELAND, O.

Ako hočete biti DOBRO ZNANI morate biti ČEDNO OBLEČENI in da ste čedno oblečeni, morate nositi OBLEKO NAREJENO PO MERI iz čistega volnenega blaga Cena \$25.00 samo John Mocnik 6517 St. Clair Ave. CLEVELAND, OHIO Tel.: Rand. 3131.

Pristopajte k SLOVENSKEI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI. Naročite si dnevnik "PROSVETA" List stane za celo leto \$6.00, pol leta pa \$2.50. Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2667 S. LAWND/LE AVE., CHICAGO, ILL.

"NEW LEADER" angleški socialistični tednik. Izhaja v New Yorku. Naročnina: \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi! Naročnino zanj sprejema "Proletarec"

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD 324 Broad Street Tel. 1475. JOHNSTOWN, Pa.

Dr. John J. Zavertnik ZDRAVNIK IN KIRURG Urad, 3724 West 26th St. Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in 6. do 8. zvečer izzemni srede in nedelje.

DR. OTIS M. WALTER ZRAVNIK IN KIRURG 4002 W. 26th St., CHICAGO, ILL. Uradne ure v uradu od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer. TEL.: LAWDALE 4872. V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

Victor Navinshek 331 Greeve Street, CONEMAUGH, PA. Trgovina društvenih potrebščin kot regalji, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd. Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, slovenskih, hrvatskih in ameriških, po zelo zmernih cenah. Zaloga godbenih instrumentov vse vrst, ter finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov. Moje geslo je: Zmerno cene in točna postrežba. Pišite po moj veliki cenik. Naročila pošiljam v vse kraje Zdrženih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

LISTU V PODPORO

- XVI. izkaz. Chicago, Ill.: Po. \$5: Fred A. Vider in Chas. Pogorelec; po \$2: Anton Slabe in John Rak, John Jerab, 45c, skupaj \$14.45. Lisbon, O.: Jacob Bergant, 50c. Detroit, Mich.: Joseph Zrimec, \$1.00. Berwyn, Ill.: Joseph Bonca, \$1.00. Girard, O.: Klub št. 222 JSZ, \$25.00. Warren, O.: Eugen Mikush, 50c. Collinwood, O.: Harry Stanich, \$1.05. Traunick, Mich.: Frank Zagar, \$1.00. Hendersonville, Pa.: Albin Karničnik, \$1.00. Klein, Mont.: Anton Miklich, 50c. Indianapolis, Ind.: Mary Stroj \$1.00. Skupaj v tem izkazu \$47.00, prejšnji izkaz \$471.30, skupaj \$518.30.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906

Editor: Frank Zalta Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Telephone Rockwell 2864

Labor Day

V ponedeljek drugega septembra je ameriški Labor Day. Prvi ponedeljek v septembru je legalno proglašena dan za delavski praznik. V mestih z unijskimi centralami se na Labor Day vrše pikniki, a večina ljudi se poslužuje priroke dvojnega praznika za izlete. Delavcega je v ameriškem Delavskem prazniku prav malo. Le kjer imajo v unijah vpliv socialisti, se čujejo tudi govori, ki niso podobni običajnim govorom demokratičnih in republikanskih "delavskih prijateljev".

Duh Prvega maja je v Delavskem prazniku prvi ponedeljek v septembru neznan. Prevoženja ne znači, nego jesen. Namesto, da bi unijski voditelji konservativne šole apelirali na razredno zavest, zagotavljajo sodnice, oblasti, kapitalizem in reakcijo, o nezlovoljni lojalnosti ameriškega delavstva, zaklinjajo se proti "boljševizmu" in svečano izjavljajo, da bo šlo ameriško delavstvo tudi v bodoče svojo pot, ki nima nič skupnega z radikalizmom rdeče barve. Tak bo tudi letošnji Labor Day. Ako ne drugega, nam daje priliko delavskemu ljudstvu pojasnjevati, kakšen bi Labor Day moral biti, če hočemo, da res postane delavski praznik.

Unijski znak in "Proletarec"

"Proletarec" se od vsega začetka tiska v unijski tiskarni. Boril se je za organiziranje delavcev ves čas, in v marsikateri stavki, posebno dokler ni bilo dnevnika "Prosvete", je bil glavno glasilo slovenskega dela stavkarjev.

V bojih delavcev tiskarske stroke za povišanje plač in skrajšanje delavnika je bil "Proletarec" na njihovi strani, posebno še v lipografski, v kateri je bil tiskan nad 20 let. Tiskarna, v kateri je list tiskan sedaj, ima neprilike z lokalom čeških stavčev, ki imajo jurisdikcijo nad nekaterimi tiskarnami na zapadni strani. Obdolženi je, da krši gotove unijske določbe glede razporedbe dela po strokah. Prošli teden ji je bil odvzet unijski znak. Se ilitve "Proletarca" v to tiskarno pred petimi meseci je še bolj podnetila spor med ujo in unijo. Lastnika zatrjuje, da je ta boj bolj osebne značaja in da je češki lokal tiskarjev izbral svojo premoč, da napravi tiskarno čim več neprilik.

Kako se bo spor med njimi končal, ne vemo. Vemo le, da se bo "Proletarec" tiskal v tiskarni z unijskim znakom in če ga ne bo imela ta, gre v drugo, dasi povzročajo selitve listu neprilike. Ta in prihodnja številka bo tiskana še v tej tiskarni, da porabimo v naprej pripravljeno gradivo. Vzlic takim nepriklam smo mi za unioniziranje vseh delavnic vseh strok, kar je mnogo več, kot pa zahteva unija tiskarjev.

Kako obljubeje socializem?

(Konec).

Socializem slika novo človeško družbo, v kateri sicer ne bodo živeli angelji, temveč ljudje iz krvi in mesa, ki ne bo predstavljal nebes, ampak bo na zemlji, ki pa bo tako organizirana, da izgine predvsem beda iz nje.

Socializem obljubeje rešitev gospodarskega vprašanja.

Nedvomno so gospodarski vprašanja tista, ki povzročajo v naši dobi največ nezadovoljnosti. Plemenitaja, ki šteje prednike do dobe križarskih vojn, jezi, da je plebejski lastnik tovarn za čevlje, navaden "kramar", takorekoč "šuštar" stokrat bogatejši od njega in kupuje graščine, ki jih mora on prodajati. Trgovca je v večnem strahu, da ga uniči konkurenca in ga pahne izmed samostojnih med uslužbenca. Velekapitalist je nezadovoljen, ker se ni prvi med najbogatejšimi, njegov tovar je pa ves besen, ker se upa navadna delavska para naznanjati njemu, kralju v industriji, zahteve in žugati s stavko. Pošten ujak se žalosti, ker ne more nadaljevati svojega velikega dela zaradi pomanjkanja pro-

zaičnega denarja in umetnik se vprašuje, če ne bi bil boljši samomor, kakor da mora vdnjati svoj čisti talent muham bogatih nevednežev. Na ogromno maso pa pritiskajo gospodarska vprašanja kakor mora, ki ne tlačijo le ponoči, ampak tudi podnevi; pretežni večini vsega človeštva groze gospodarska vprašanja z vsem, kar je hudega v življenju, s pomanjkanjem, z negotovostjo eksistence, z brezposelnostjo, lakoto, boleznijo, moralnim propadom, in z zgodnjo smrtjo.

Rešitev iz tega najhujšega gorja obljubeje socializem. Novo družbo kaže, za katero naj bo najpopolnejša organizacija dela glavni zakon. Vsi razmetani, razcepljeni, drug proti drugemu se zaletavajoči, od nevidnih ali v uničujočo borbo gnani deli človeštva naj se zberu v eni, ves človeški svet obsegajoči družbi, stoječi na enotni podlagi in enotno organizirani. Prva skrb te družbe bodi blaginja celote. Če je prav poskrbljeno za celoto, mora biti dobro poskrbljeno za vsakega posameznika, ki je del celote—pravi socializem.

Razumljivo je, da mora taka obljuba silno vabiti. Tukaj je upanje, da ne bo treba vsak dan trepetati za jutrnji kruh, da ne bo treba pustiti otroka umirati, ker velja denarja, kar bi ga moglo rešiti. Prodajati ne bo treba duše in telesa kakor dandanes, ko se naposled vendar Satan krohoče: Zaman si se prodal!

Kakor je to razumljivo, je tudi nedvomno, da je to upanje prvi faktor, ki dovaja večino novincev v socialistične vrste.

Toda zadovoljiti se ne smemo in ne moremo s tem.

Nasprotniki se rogajo, nas pomiljujejo, ali pa gubančijo modro čelo, češ: Vaše socialistične krasote so sanje. Bedne množice se opajajo z njimi, ker ustrezajo njihovim željam, in le za to prihajajo k vam. Ali sanje minejo. Prišel bo dan prebujenja in tisto jutro bo strašno, kajti vašim milijonom se objavi bridkost razočaranja.

Ali smemo na to le na kratko odgovarjati, da se lažejo, da hočejo za vso večnost držati množice v verigah sužnosti, da so selepriji in okrutneži?

Saj ne gre le za to, da govore oni tako. Sami moramo vedeti, če se resnično, kar obljubeje socializem. Sami se moramo varovati sanj in utopij. Kar iščemo, ni največja prijetnost, temveč resnica. Ako je socializem z resnico navkriž, se ga moramo otresti in ga pokopati kakor vsako prevaro.

Vprašati moramo socializem, na kaj opira in kako utemeljuje svoje obljube. Prerokovanje kakor ono o nebeškem kraljestvu nam ne more zadosteti. Paradiž pride baje po smrti, pa si zaradi tega ni treba posebno beliti glavo, kakšen da bo. Če je, je, če ga ni, ga ni; naj vanj verujemo ali ne verujemo, izpremeniti ne moremo dejstva; če ga ni ga naša vera ne ustvari, če je, ga naša nevera ne odpravi.

Socializem nam pa obljubeje boljše življenje na tem svetu. Bavi se torej z rečjo, o kateri smo gotovi, da je, kajti da živimo, vemo; prav tako vemo, da ima zemlja še nekoliko bodočnosti in da bodo, kakor vse kaže, vsaj za bližnjih par milijonov let na njej še pogostejša življenja. Vprašanje, kakšno bo to življenje, je torej vseskozi stvarno in resno. Ker govori socializem o tem realnem življenju, imamo pravico, da zahtevamo pojasnila od njega.

Ne le pravico. Na tisoče in tisoče ljudi je privedlo srce v socialistične vrste. Zelja po tistem lepšem in boljše življenju je naravnala prvi korak na socialistično pot. Toda naj priznavamo srce kolikor koli pomena, jasno nam mora biti vendar, da nam ne morejo občutki razodevati resnice. To je naloga razuma.

Vprašanje je torej, če more socializem obstati pred sodbo razuma. Le ta nam mora razodeti, ali gledamo resnici v obraz, ali se nam pa le kaj sanja.

Na srečo je ves socializem stvar razuma. Da sega tudi v srce, je njegova posledica; njegov začetek pa ni v srcu.

Novinci socialistične armade lahko slišijo najprej obljube. Ali do svojih obljub je socializem prišel po dolgi dolgi poti, ki si je pričela z vprašanji, nadaljevala z raziskovanjem in dovedla do sklepov, ki zvene kakor obljube. In kakorkoli je kdo prišel v socialistične vrste, mora pregledati in spoznati vso to pot, če hoče razumeti socializem in se imenovati socialist.

Do zaključkov, ki jih imenujejo obljube, je socializem prišel z učenjem in naukom. Na vprašanje, kako utemeljuje in na kaj opira socializem svoje sklepe, se glasi odgovor: Utemeljuje jih znanstveno, opira jih na znanost.

Moderni socializem je znanstven. Kakorkoli je srce privedlo v socialistične vrste, kdorkoli je prišel v rdečo armado kot čuvstven socialist, mora gledati, da postane tukaj misleč, proučevajoč, iz znanosti črpa joč in znanstveno sklepajoč socialist.

AFORIZEM.

"Zgodovina človeštva od meglenih dni njegovega prvega pojava, pa do te ure je nepobiten dokaz večne nezadovoljnosti. Kajti ta zgodovina je neprekinjena veriga izprememb, ki jih je človeštvo hotelo, a preko katerih je hotelo nove izpremembe, čim je doseglo tiste, ki jih je najprej hotelo.

Bodimo zadovoljni, da ni absolutne zadovoljnosti..."—E. Kristan v knjigi "V novo deželo".

"PREMAJHNE" JBČB

Nedavno so se v par ameriških zaporih uprli jetniki, vzrok tej nezadovoljnosti med njimi pa je, kakor zatrjujejo razni uradni krogi, prenatrpanost v ječah in slabe higijenične razmere. Predsednik Hoover priporoča povečanje ječ, komisiji za preiskovanje "zločinškega vala" pa je naložil, da naj študira tudi ameriški zaporni sistem in razmere v ječah.

Hoover in drugi, ki mislijo, da bodo s pomočjo večjih in strožjih kazni odpravili val "zločinčev" ali ga vsaj temeljito omejili, so v zmoti. Zločinstva ostanejo, dokler ne bodo iztrebljeni vzroki. Sedanji ekonomski red je izvor korupcije, špekulacij, tatvin in goljufij na debelo. Veliki kršilci postav imajo protekcijo in "politični vpliv", male pa se pošlji v zapore. Ako ljudstvo hoče spremembo v tem oziru, se mora začeti ukvarjati z velikimi socialnimi reformami, ne z ječami.

"Proletarec" o prohibiciji predno je postala zakon

"Proletarec" z ozirom na ameriško prohibicijo ni nobenkrat spremenil svojega stališča. Naglašal je, da je pijančevanje socialno zlo, ki se ne more odpraviti z enostavnimi prepovedmi, in o prohibiciji je pisal, da je to zakon, ki ne bo dosegel cilja. V izdaji z dne 8. januarja 1920, torej nekaj dni prej predno je stopil v veljavo prohibicijski zakon, je "Proletarec" objavil članek, katerega tu ponatiskujemo v dokaz njegove pravilnosti:

Dne 16. januarja stopi v veljavo konstitucionalna prohibicija v Zedinjenih državah, kar pomeni, da postane tega dne vsa dežela teoretično "suha". Kako bo stvar v praksi, je drugo vprašanje. Fanatiki posušitve mislijo, da pojde stvar, zlasti če se dodajo še dovolj stroge naredbe za preiskavanje hiš, za zasledovanje krivcev in za zator nelegalnega izdelovanja in prodaje alkoholnih pijač. Drugi ljudje iz-majo različno mnenje in marsikdo misli, da je eno skleniti zakon, drugo pa izsiliti njega izvršitev. Če bi bilo tako enostavno praktično odstraniti opojne užitke, kakor sprejeti zakon, bi se konstitucionalna prohibicija lahko pozdravila. Ni sicer dvoma, da povzroči marsikomu velike težave, kajti odvdati se zmernega pitja je v mnogih slučajih še veliko bolj sitno, kakor iznebiti se pijančevanja, in ljudem, ki so bili od mladih nog vajeni pijače, prizadene prisilna popolna abstinenca lahko hude bridkosti. Toda take ugodnosti za posameznike so tudi v drugih slučajih pogostoma neizogibne in se morajo v interesu skupnosti vzeti v kup. Če bi bilo res gotovo, da se more z nacionalno prohibicijo odpraviti zlo pijančevanja, bi bil ukrep dober, brez obzira na momentane posledice za posamezne kroge. Toda prav to je nad vse dvomljivo vprašanje, o katerem se je moglo doslej pač uganiti, na katero pa ni bilo nobenega zanesljivega odgovora. Prohibicionisti verujejo v svoj absoluten uspeh svoje akcije. Ali za to vsepri nimajo nikjer drugod podlage, kakor v

naša, kakor da bi bilo s tem sankcionirano vse, kar počenja. Dr. Maks Henius, načelnik Wahl-Heniusovega zavoda za analitično kemijo in priznan strokovnjak za alkoholne derivate, je pogledal na vprašanje prohibicije z očmi znanstvenika in je prišel do zaključka, da nima Amerika nikakor zadostnih izkušenj glede na prohibicijo. "Prohibicija ni imela nikoli resne preizkušnje v Ameriki in nikdar ni bila do kosti suha država resnično suha. Zatorej ne vemo, ali se obnese zakon o prohibiciji ali ne," pravi dr. Henius. Kot strokovnjak pa hoče postopati empirično in zahteva izkušnje. To je nekaj drugega, kakor postopanje politikov. Ker ni našel izkušnje v Ameriki, jih je šel iskat tja, kjer jih imajo več. Sel je v šandinavske dežele. Norveška in Švedska imata konstitucionalno prohibicijo in tam je omenjen strokovnjak študiral razmere tri mesece. Njegovi rezultati niso nikakor taki, da bi dajali prohibicionistom mnogo upanja: Henius sodi, da se bodo v prihodnjih mesecih zelo pomnožile tragedije, ki izvirajo iz uživanja močnih nadomestil za alkoholne pijače in temelji to mnenje na enakih posledicah, ki jih je imela prohibicija v Šandinaviji. Na Norveškem je Henius opazil, da so pivci po uvedbi nacionalne prohibicije našli najnevarnejša nadomestila v lesnem alkoholu, v patentnih medicinah, v raznih tonikah in podobnih preparatih, v žitnem alkoholu itd. Zivila, ki naj bi se uživala po malih žličicah, pijo ljudje v največjih kvantitetah, in posledice so smrtni slučajji na debelo, oslepljenja, samomor, umori itd. Tam ni nič pomagalo, da se je prepovedala prodaja lesnega alkohola, in Henius misli, da ne bo niti tukaj pomagalo. Precenen je in prelahko ga je dobiti, in dokler ne bo ustavljena vsaka industrija, ki rabi alkohol za kemične namene, ostane lesni alkohol trajna nevarnost. Norveški prohibicijski zakon dovoljuje 12 odstotna vina in žganja, a vendar so bile njegove posledice tako slabe, da so pri zadnjih volitvah za stordthing dobili ogromno večino tisti kandidati, ki so obljubili, da bodo glasovali za odpravo prohibicijskega zakona. Uspeh tega zakona je bil enostaven: da je iz vsakega prejšnjega pivca napravil kršitelja zakona. Na tisoče hiš ima svoje male kuhinjske distilerije, kjer se izdelujejo najnevarnejše kuhe iz lesnega alkohola, nečiste-ga žitnega alkohola, netilnega alkohola, oljnega fuza in drugih kemičnih snovi brez vsakega čiščenja ali denaturaliziranja. Hoteti uničiti eno zlo, so Norvežani na ta način ustvarili drugo, še hujše, in posledica je

mogočno gibanje proti prohibiciji. Na švedskem preskrbi zakon vsakemu državljanu, ki želi to, en kvort pijače na mesec, a tudi tukaj je opaziti uživanje sirupenih pijač.

Norveška je dvajset let izdelovala brezdatveno lahko pivu—specialno 2.75 odstotno—in tudi abstinenčna društva niso zahtevala odprave tega piva.

Henius meni: Dokler se bodo v Združenih Državah izdelovale dišave, šelaki, barvila in polture, pa entne medicine in toniki, bo alkohol dosežen nevednim ljudem, ki bodo tvegali svoje življenje, tudi če bodo poznali nevarnost, z enostavno nado igralca, da ne bo med tistimi, ki jih zadene nesreča.

Precej takih posledic, ki jih omenja odlični kemičar, je prohibicija že imela v Zedinjenih državah. Zadnje čase je bilo v časopisih mnogo poročil o smrtnih slučajih vsled uživanja lesnega alkohola. Vsak tak slučaj ne pride v javnost, in če bi se vsak sporočil, bi se moralo priznati, da je položaj resnično kritičen. Na prstih se lahko izračuna, da bo še slabše, kadar pride nacionalna konstitucionalna prohibicija v veljavo. In tedaj se bo tudi tukaj lahko reklo, da se je ubilo eno zlo z drugim, še hujšim. Cesar niso mogli z nasilnimi sredstvi preprečiti v Šandinaviji, ne bodo prepredili niti v Ameriki. In zato bi bilo pametno, da se o stvari trezno razmislija, dokler ni prepozno. Boj zoper pijančevanje je gotovo potreben. Da je prekomerno uživanje alkoholnih pijač ne le individualno, ampak tudi socialno škodljivo, je že tako dognana resnica, da je odveč o tem še govoriti. Ali tudi tukaj je vprašanje, s kakšnimi sredstvi se najbolje doseže cilj. Če bi bila prohibicija tako sredstvo, če bi se z njo res odpravilo pijančevanje, tedaj bi bila prohibicija dobra. Če so pa njene posledice take, kakor jih slika Henius, tedaj je slaba in treba je poiskati drugo sredstvo. Po našem prepričanju mora ostati vsaka prohibicija brezuspešna brez prdeide-če temeljite ljudske izobrazbe, pri kateri mora tudi sistematičen pouk o škodljivosti alkoholne igrati večjo vlogo kakor doslej. Brez takega temelja bo samo legislaturno postopanje zidanje na pesku in bo resen boj zoper pijančevanje bolj oviralo kakor pospeševalo.

OČE TAJNIKA J. S. Z. PREMINUL

Chas. Pogorelec, gl. tajnik J. S. Z., je prejel iz rojstnega kraja žalostno vest, da je njegov oče 15. julija t. l. umrl na svojem domu na Zigaricah pri Sodražici na Doljenjskem, kjer je bil rojen pred 89 leti.

V Ameriki zapušča tri sinove ter eno sestro (Charles je v Chicagu, Frank in sestra Frances v Pueblu, Mike pa je fammar v Boone, Colo.), in tri sestre v Jugoslaviji (Josip je veterlogovec v Zagrebu, Matevž ima trgovino doma in Jakob živi istotako v rojstnem kraju). Mati je Charlju Pogorelec umrla, ko je bil star 5 let. Njegov oče je bil krepke narave in je doživel izredno visoko starost. Sopotnikom pokojnika naše sožalje.

Miners' Temple v Bellairju postal zopet last U. M. W.

Krasno poslopje U. M. W. of A., zgrajemo pred leti v Bellairju v vzhodnem Ohiju, je prvotno na javni dražbi 19. avgusta zopet v posest premožarske unije. Kupil ga je glavni urad U. M. W. za \$121,375. Ta rudarski dom, znan pod imenom Miners' Temple, je prišel pod upravo upnikov po prošni rudarski stavki. Gradbeni stroški so znašali okrog \$220,000, da vrednost je vsled skrahiranja premožarske industrije padla, ob enem je bilo poslopje vedno pod slabo upravo in je prinašalo le okrog \$9000 dohodkov na leto, kar je samo deloma pokrivalo poslovne stroške.

Glavni urad je to poslopje kupil predvsem v namenu, da ohrani z vzhodnoohijskimi premožarji čim ožje stike in jih zopet pritegne v U. M. W.

Ernst Toller:

Nosno dekle na jetniškem dvorišču

(Iz zbirke "Jetnikove pesmi".)

Ti stopaš čudežno v miru poldneva, in v tvoje prsi hladen veter veje in sve. el pramen se po tilniku ti smeje! O—skoljka tvojih ust kot hiacinta seva! Ti kelih si premilostljivega spočetja, ljubezni posvečenih dni, noči, in spev škranjekov nad tebo, bedi, in tvoje b. eme slajše je od cvetja. Kdo ti roko objubljenega dne ponudi, ko v materinskih bolih boš trpela? Drh'eti vidim tvoj pogled zaradi zle besede, vene! vidim tvoja stegna radi bede jetniških let. Strežajko vidim, ki brez studa vzela ti bo brezdomca—otroka s tvojih polnih grud.

(Prevel M. K.)

(Ernst Toller je eden največjih nemških socialnih dramatikov in pesnikov.)

LJUBLJANSKA OPERNA PEVCA SVETOZAR BANOVEC IN GDČ. ZORKA ROPASOVA, ki priredita v slovenskih naselbinah v Ameriki koncertno turo. — Tone Šubelj pše iz New Yorka 23. avgusta: "Danes sem prejel brzojavko od opernih pevcev Banovca in Ropasove, da dospeta v New York 27. avgusta na parniku Olympic. Najprej bosta pela za gramofonske plošče pri Columbia kompaniji, kjer sem jima že vse uredil in nato se podata na koncertno turo po slovenskih naselbinah. — Slovenske časopise, organizacije in posameznike vljudno prosim, da ju blagovolite sprejeti z enako gostoljubnostjo in jima greste na roko, kakor ste šli meni. Banovec in Ropasova sta bila več let moja kolega pri Ljubljanski operi in lahko smelo trdim, da sta izvrstna pevca. Njuni glasovi so srebrnočisti. Povabite ju takoj! Aranžirajte jima koncerte kakor hitro mogoče, da bosta svoj čas kar najbolj plodonsno izrabila in vam nudila obilo duševnega užitka..."

(Sliko nam je poslal Rado Staut iz Milwaukeeja, ki sprejema prijave za aranžiranje njunih koncertov.)

AKCIJA ZA SOCIALISTIČNI AGITACIJSKI FOND KLERIKALIZEM V SLUŽBI REAKCIJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)
re, naj prispeva enodnevno plačo, kar je storilo že več tisoč članov stranke, ostali pa kolikor je mogoče utrpeli.
Socialistična stranka rabi v prizadevanjih za svoje pojačanje gmotna sredstva. Dasi pomaga v njenih akcijskih stotine sodrugov in sodruginj zastoj, ima vendar velike stroške. Ako bi v teh časih, ko postaja sentiment za socialistično gibanje med ameriškim delavstvom bolj in bolj ugoden, imela stranka vsaj od bližje zadostna sredstva, pa bi njena organizacija skokoma rasla. A manjka ji listov, treba je organizatorjev, uradov, oglasov v dnevnem časopisu, kampanjske in vzgojevalne literature o socializmu in še mnogo drugega, kar stane. Debsova radio postaja je tudi ustanova, ki je odvisna od delavstva, kajti kapitalisti ji vendar ne bodo podpirali.
Pri nabiranju prispevkov naj imajo naši sodrugi vse to v uvidu, pa bodo namene akcije delavcem lahko zadovoljivo pojasnili ter zbrali vsoto, ki bo v čast JSZ.

ZDRUŽEVANJE LISTOV V CHICAGU.

Dnevnik Chicago Journal, ki je bil najstarejši dnevnik v Chicagu (ustanovljen 22. aprila 1844), se je dne 22. avgusta združil z dnevnikom Chicago Daily News.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
kjer je klerikalizem udinjan fašizmu, kapitalizmu in reakciji. Klerikalci na Bavarskem sčujejo avstrijske na odpor. Oфициalna cerkev v Italiji je udinjana fašizmu. Na Poljskem je katoliška cerkev s p sedujočim slojem in pomaga diktaturi. Diktatura v Španiji ima pomoč klerikalizma. Izmed devetih diktatur v Evropi je klerikalizem vodilen v petih. Reakcija izrablja nevednost mas pod masko vere za svoje krvave, izkoriščevalne namene. Če kdo skruni krščanstvo, ga skrunijo tudi, ki se proglašajo za njegove nositelje. Politika cerkve in njenih strank nam nudi neovrgljiv dokaz za to trditve.

NEUGODNA SAPA

je prvo in gotovo znamenje zastrupljenja s strupenimi snovmi, ki se nabirajo v človeškem telesu v času ko se razvija neprebava drobovja, prvi neki zdravnik. Da se tega ubranite, vzemite
TRINERJEVO GRENKO VINO trikrat na dan, pol ure pred vsako jedjo. Le preveliko ljudi je, ki se brez potrebe pritožujejo, da so napeli in trpe valed hudega glavobola. Trinerjevo grenko vino je prva pomoč za urediti te nered. V vseh lekarnah. Brezplačno poskušajo dobite od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime _____
Ulica _____
Mesto, država _____

Kdo pravzaprav je odkril Ameriko?

F. L. I. S.
Kdo je odkril ameriški kontinent? Ali je bil Krištof Kolumb prvi pomorščak, ki se je drznil prepluti Atlantski ocean? Ni morda on sledil vzgledu drugih drznih duhov pred njim?
Z drugimi besedami: Ali je bilo odkritje Amerike posamezen čin enega samega velikega pomorščaka ali pa rajše nekaj, kar se je postopno vršilo, pri čemer je bila Kolumbova vožnja le pomembnejši čin?
Tekom zadnjih desetletij je bilo "odkritje ameriškega kontinenta" predmet precejšnjih sporov med zgodovinarji. Mnogo gradiva se je nabralo, da se popre trditev o vsaj dveh odkriteljih poleg Kolumbovega in pripozna zgodovinska resničnost. Jako idealiziran kip Leif Ericsona, odkritelja nekega dela Amerike, okraša neko glavno ulico v Bostonu in posnetek tega kipa ameriške kiparice Anne Whitney je postavljen v Milwaukee; tudi Chicago ima spomenik tega legendarnega odkritelja in vodje Vikingov, drznih norveških pustolovcev, ki so s svojimi malimi čolni pluli na rop v najbolj razdaljene kraje. Ne tako številni, ampak enako navdušeni so pristaši spomina Martina Behaim, velikega nemškega zemljepisca in potovalca, ki je baje dospel v Južno Ameriko v letu 1483.

Karlsefne s 150 možmi odplule, da poiščejo pogrešanega Ericsona. Ga niso našle, ali so pripule do drugih pokrajin Novega sveta.
Neka saga navaja tri razne nasebine Vikingov v Novem svetu: Helluland, Markland in Vinland. Thorfinn Karlsefne se je povrnil na Izlandsko tri leta kasneje in vest o odkritju nove dežele se je razširila po vsem skandinavskem severu. Vstred tega je prišlo do mnogih drugih voženj. Spisi omenjajo eno v letu 1121, ko je škof Gnupton odšel "iskat Vinland". Zadnjič se Vinland imenuje v pripovedi o neki ladiji, ki se je vrnila iz Marklanda (morda Newfoundland) l. 1347.
Saga o Vinlandu vsebuje opis pokrajine, ki so jo Kikingi videli, in domorodcev, s katerimi so prišli v dotiko. Te zadnje sp zvali "Skinlings", t. j. ljudi, običene s kožami ali kožuhovimi odejami. Sploh saga vsebujejo precej realističen opis ameriške čarobne dežele, ko je le Indijanec tukaj živel.
Pred kakimi 50 leti so blizu Sandefjorda na Norveškem izkopali vikingško ladijo, ki je bila zakopana že od 9. stoletja. Zgradili so natančno kopijo iste in z njo prepluli ocean v 27 dneh. Ta ladija, kakršno je rabil Ericson sam, se sedaj nahaja v posebni koči v Lincoln Park v Chicagu.
O naselbinah Vikingov na ameriškem kontinentu ni najti več nikakega sledu. Splošno mnenje zgodovinarjev je pa vendarle, da je Ericsonovo odkritje Novega sveta dokazano zgodovinsko dejstvo.
Odkritja Martina Behaim.
Saga, ki pripoveduje o Ericsonovi vožnji, navaja ime nekega Tyrker, nemškega člana ekspedicije in Leifovega tovariša, ki je zašel stran od drugih in, ko so ga našli, je ves razburjen zavpil: "Weintrauben! Weintrauben!" (grozdje, grozdje). Vstred tega je Leif Ericson poimenoval novo odkrito pokrajino "Vinland".
Razni opisi Vinlanda so krožili po Evropi—neki Adam iz Bremena je okolo l. 1070 spisal prvi opis. Ti opisi in nordiške sage so prišle do ušes tudi Martina Behaim iz Norimberga na Nemškem (1430-1506). Bil je eden izmed najučenejših zemljepiscev, matematikov in astronomov tedanje dobe. Ker se je tudi bavil s trgovino, je mnogo potoval, ali večji del časa je posvečal matematičnim in navtičnim naukom. Raziskoval je otoke ob afriški obali in pri tej priliki odplul v zapadno ameriški odkril otok Faya. I druge Azorske otoke.

Trdi se, da je Behaim od Azorskih otokov nadaljeval svojo vožnjo v jugozapadno smer in dospel do kontinenta Južne Amerike.
Njegov sodobnik Herman Scheldem je l. 1494 napisal sledeče:
"Martin Behaim in Diego Cano sta z Božjo pomočjo dospela do nove zemlje, ko sta preplula Opoldansko morje in onstran ekvinočijalnega kroga prišla na drugo stran sveta, kjer, kadar so gledali v vzhodno smer, je senca padala na njihovo desno stran. Vstred njunega prizadevanja je bil odkrit nov del sveta, ki je bil do tedaj nepoznan."
Ko se je Behaim povrnil v Norimberg, je dovršil l. 1492 nov zemeljski globus. Velika skupina otokov ob obali Južne Amerike je bila označena na tem zemljevidu, ki dokazuje, da Behaim ni le poznal resničnih svetovnih dimenzij, marveč je tudi znal za zemljo onstran Atlantskega oceana.
Martin Behaim je bil tudi prvi pomorščak, ki je rabil astrolab (nekdanji navtični instrument za merjenje visocine sonca in zvezd). Baje je on podal Kolumbu informacije o zemlji onstran Azorov in ga preskrbel z astrolabi.
Krištof Kolumbus.
Krištof Kolumbus je dne 3. avgusta 1492 odplul na svojo usodepolno vožnjo, potem ko je najlepša leta svojega življenja potrosil v prizadevanju, da bi dobil denarno podporo za svojo ekspedicijo. Brezdvomno je Kolumbus znal za viking ske sage o Vinlandu. Nameraval je ustaviti se na Azorah, ki jih je Behaim odkril. Ali on je imel svoje lastne pojme o zemlji onstran morja in se do svoje smrti je bil prepričan, da je ta zemlja del vzhodne Azije in spojena z Indijo. O kakem ameriškem kontinentu ni imel nikdar pojma. Vstred tega je tudi nazval domorodce "Indijance" in skupino otokov poimenoval "Zapadno Indijo".
Vsa Kolumbova slava je posmrtna. Slava Kolumbovega odkritja ni le v tem, da je odkril novo zemljo, marveč da je njegovo odkritje bilo začetek naseljevanja Amerike. O odkritju Vikingov se to ne more reči in radi tega slovi Kolumbus kot odkritelj Amerike. Kakor znano je bil Kolumbus v svojih starih letih doživel črno nehvaležnost in mu ni bila dana prilika dovršiti svoja odkritja. Umrl je na Španskem star, potr, ponižan in siromak, ne da bi slutil, da je odkril ogromen kontinent, ne pa skupino azijskih otokov.

Celo novi svet ni bil poimenovan po njem, marveč po Italijanu Amerigo Vespucci. Prvič se ime "Amerika" pojavlja v zemljevidu (Carta Marina), ki jo je izdal nemški učenjak Martin Waldseemüller leta 1516. On se nikakor ni mogel spomniti imena Kolumbus, da bi novi kontinent označil kot "Kolumbia". Ime Ameriga Vespucci pa mu je bilo dobro znano iz opisov tega pustolovca.
Dejstvo, da se je že prej doznalo za Novi svet in da so že pred Kolumbom odkrili neke pokrajine Severne in Južne Amerike, nikakor ne prikrašuje neveljavno slavo dramatičnega odkritja velikega Kolumba.

Odkritje Amerike v očeh človekoslovca.

Ob priliki zadnjega mednarodnega kongresa Amerikanistov v New Yorku je Dr. Aleš Hrdlička, svetovnoznani antropolog Smithsonian institucije, poudaril, da resnični odkritelji Amerike so bili primitivni ljudje, ki so v predzgodovinski dobi prišli iz Sibirije preko le denih vod Beringove ožine.
Po mnenju Hrdličke ni bilo poedinega velikega valu priseljencev, ki so postali prvi Amerikanci, marveč majhne skupine ljudi so stalno in zaporedno prihajale iz Azije v Ameriko in ta proces je nadaljeval do najnovejšega časa. Sibirija je pokrajina z negostoljubnim podnebjem in vedno preti lakota in mraz. Manj kot trideset milj onstran vode so ljudje, ki so se preseljevali, ali so bili od drugih plemen prisiljeni pomakniti se v severno Sibirijo, videli znake bolj prijetne pokrajine, kjer ni bilo toliko ledu in snega. Vetrovi, ki so pihali od tod, so bili prijetnejši. Morska struja je priplavljala les od tam. Niz otokov je služil kot most. Ni bilo zato tako težko prepluti ono morje z malimi čolni, sestavljenimi iz kož, ako je bilo vreme ugodno. In tako je skupina za skupino Azijcev prihajala v Alasko in od tam v južnejše pokrajine. Bržkone niso sploh ostajali v Alaski, vsaj ne za dolgo, marveč nadaljevali svojo pot ob obali, dokler niso prišli do ugodnejših pokrajin. Tako je bil novi svet polagoma naseljen.
Severovzhodni deli Azije so bili edina mogoča pot v Ameriko za prvotne prebivalce Amerike. Azijsko pokolenje Indijancev in Eskimov dokazujejo razne najdbe v prastarih grobovih. Druga važna okolščina, ki se da dokazati po novjših najdbah, je, da ljudje, ki so prihajali iz Azije čez Beringovo ožino, niso bili neotesani barbari, marveč so prinašali s seboj bogato in visoko razvito civilizacijo.

Princ Andrej Karadžordžević

Poročilo, datirano na Bledu z dnem 8. avgusta, pravi, da je dobil tretji sin kralja Aleksandra ime Andrej. Krstne ceremonije so bile izvršene po pravoslavnem obredu. Eni viri trdijo, da se je kralj prvotno odločil, da mu bo tretji otrok rojen v Zagrebu, toda vsled nepomirljivosti Hrvatov je namen opustil in njegova soproga je bila poslana v kraljev grad na Bled. Ob priliki tega krsta je kralj Aleksander izdal amnestijo, s katero je oprostil ječe večje število jetnikov, ki so bili obsojeni radi raznih političnih prestopkov.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klub v Juliju kot sledi:

Številka in kraj društva.	Vsota.
74. SNPJ., Virden, Ill.	\$1.00
1. SNPJ., Chicago, Ill.	3.00
47. SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
61. SSPZ., Barberton, O.	2.00
10. SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
209. SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
275. SNPJ., Maynard, O.	1.00
86. SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
282. SNPJ., Little Falls, N. Y.	9.00
214. SNPJ., Mullan, Idaho	3.67
434. SNPJ., Arma, Kans.	6.00
177. SNPJ., Reliance, Wyo.	3.00
473. SNPJ., Saginaw, Mich.	6.00
600. SNPJ., Johnstown, Pa.	6.00
48. SNPJ., Barberton, O.	3.00
213. SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
KLUBI JSZ.	
1. Chicago, Ill.	2.50
5. Conemaugh, Pa.	2.00
41. Clinton, Ind.	1.00
47. Springfield, Ill.	1.00
69. Herminie, Pa.	1.00
Skupaj	\$58.67
Tajništvo J. S. Z.	

EKSPLOZIJA V BOLGARSKEM PREMGOVNIKU.

V premogovniku blizu Stare Zagore v Bolgariji se dne 21. avgusta dogodila eksplozija, ki je ubila tri in zapela izhod dvajsetim rudarjem.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Oglašajte priredbe podpornih društev, klubov JSZ. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU"

Vsakovrstne tiskovine izdeluje
ATLANTIC PRINTING & PUB. CO.
2656 SOUTH CRAWFORD AVE., CHICAGO, ILL.
PROLETAREC
se tiska v naši tiskarni.

Znani so nam ljudje,

ki so marljivo hranili dolga leta, pa so svoje prihranke zgubili radi neopreznega vlaganja.
Zakaj ne bi upoštevali naših nasvetov in vložili svoje prihranke v sigurne investicije? Na razpologo smo jim vedno, kajti to je naša naloga.

Kaspar American State Bank
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

HANS KIRCHSTEIGER: POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenst. E. K.)

Ljudje se niso mogli dosti načuditi. Kaj je prišlo mlinarju na misel, da jemlje truplo samomorilke v svojo hišo? Tega se vendar ne bi bil predrznil nihče, čeravno je razpršil župnik Herczog mnogo predsodkov v občini. Kar po cele ure je sedel mlinar notri pri mrtvem dekletu, čegar dušo je že vzel hudič! Zato je bilo treba že posebno dobre vesti.

Ali bilo je videti, da mlinarjeva vest vendar ni bila tako izvanredno čista. Iz pogledov, ki so se plašno upirali v voščeno lice, je odseval vse, le ne dobra vest. In tiste mrtve oči! Ni jih bilo mogoče zatistiti. Kolikorkrat je poskusil, vselej so se zopet odprle, kakor da iščejo kaj. Mlinar je vedel, kaj pravi ljudsko praznovanje: Odprte oči mrliča iščejo morilca. Kolikorkoli si je dopovedoval, da se je sama usmrtila, vendar se ni mogel prepričati. Slaba vest mu je klicala neprenehoma: "Ti si morilec, morilec lastnega otroka; ako ne bi bil pisal tistega anonimnega pisma škofu, bi bilo tvoje dete še živo." Hotel se je opravičiti, da je storil to le iz ljubezni do svojega sina—ali takoj se je oglašil očitač: "In zato si umoril hčer?"

Zvalil je krivico na župnika, na prestrogega škofa, na kanonika, na državo, ki je dala škofu svoje orožnike na razpolaganje; a vse ni pomagalo nič: "Tvoji sokrivci so, glavni hudodelec pa si sam, ker si naščuval s svojim pismom škofa in orožnike proti svojemu otroku. Sovražnemu župniku si kopal jamo, svoje lastno dete si pa pahnil vanjo. Pa kaj je to tvoj prvi umor? Ali nisi zabol Miha? Če si tudi odstranil nož, ve vendar Bog, kako je bilo. Pa tvojo ženo? Zakaj je morala zgoreti? Mar ne zato, ker si zažgal mlin? Ječe se ti seveda ni treba bati, ali jaz te ne izpustim! Misliš, da bo vse dobro, ako prečita tvoj sin nekoliko maš? Ali so posvetili sina Bogu na ljubo? Ne; hotel si, da obogati, da mu prinese duhovski stan časti in denarja. To je tvoja in njegova svetost." Tako je propovedoval vest mlinarju in v samotni tišini ob mrtvem truplu je moral oče nehote poslušati ta glas.

Tistega večera je imel mlinar tudi s svojim prečastitim sinom sila neprijeten pogovor. Gospod upravitelj je dal namreč izkopati za Anko grob izven pokopališča. To se je zdelo tudi katoliškemu mlinarju prehudu. Da ne bi počival njegov otrok niti v posvečeni zemlji! Silno razburjen je odšel takoj k sinu v župnišče, ter mu je zapovedal, naj da takoj za Anko izkopati grob na blagoslovljenem prostoru. Ali duhovni gospod sin se je izkazal tudi napram očetu zvestega sina svoje cerkve.

"Dragi oče, prav rad bi Vam ustregel, ako bi bilo mogoče; toda duhovnik sem in predvsem dete svoje dobre matere, svete cerkve, ki mi je darovala duševno življenje milosti. Ta mati je vse višja od očeta, kateremu zahvaljujem umrjelo telesno življenje. Nezvest bi bil svoji sveti duhovniški dolžnosti, ako bi Vam izpolnil željo. Ukaz, ki ste ga izrekli, moram pa odločno zavrniti v imenu prečastitega škofa, čegar mesto zastopam v tej župniji, naj ga je izrekel tudi najljubši in najboljši oče. Tukaj sem duhovna oblast in ne smem dovoliti, da bi mi kaj predpisoval lajik, čeravno mi je najmilijši oče."

Ako bi se bilo šlo za kaj drugega, bi bil mlinar gotovo občudoval sina zaradi njegovega nenavadnega katoliškega prepričanja; kajti s takim mišljenjem mora pač hitro napredovati. Ako bi ne bilo ravno njegovo dete, bi bil gotovo dejal: "Seveda, ta ce ne sme pokopati na pokopališču." Ali sedaj mora popustiti upravitelju. Se tega bi bilo treba! Ako že ne sluša očeta, mora vendar izpolniti željo bogatega mlinarju, kateremu pristojata tudi beseda, kadar se namešča župnika.

"Ali, verujte mi, oče," je odgovoril sin ves ginjen, "da bi dal zakopati truplo nesrečne osebe na sredi pokopališča, ako bi bilo to odvisno od mene, saj sem jo—pač—vedno—spoštoval, no da—; z vsemi zvonomi bi ji dal zvoniti in svečano zadušnico bi ji priredil; toda ne morem in ne smem. Moja dobra mati cerkev ne dovoli in jaz, duhovnik, moram slušati, udano slušati, čeravno me še bolj boli kakor Vas. In pomisliti morate tudi, da bi si pokvaril pri škofu vso bodočnost, ako bi bil tako slaboten, da bi Vam popustil."

In sedaj so izginile blage poteze iz duhovnikovega obraza in s proučevajočim očesom je gledal očeta.

"Sploh pa ne morem razumeti, kako se morete razgreti zaradi samomorilke, ki Vam je povsem tuja. Duhovnik sem, pa ne morem in ne smem ravnati drugače, najsi bi bila nesrečnica tudi moja lastna sestra."

Mlinar se je zleknil. Kaj govori o sestri? Mar slutiti kaj?

"Da, tudi najboljši sestri bi moral kot duhovnik odpovedati krščanski pogreb, ako se konča s samomorom," je dejal z zelotsko svetostjo.

Mlinar se je torej zaman potrudil v župnišče. Cerkev mu je vzela sina, nad katerim nima nobene oblasti več. In kako ga je gledal! Prav vedeti mora, da je Anka res njegova hči. Pa naj ve! Ali na pokopališču se jo mora pokopati, tudi za vsako ceno.

Iz župnišča je odšel mlinar naravnost k županu, dasiravno ga je sovražil. Cesar ni mogel doseči pri lastnem sinu, naj mu poskrbi nasprotnik. Sedaj je šlo gladko. Prepričan, da bi pravi, dasiravno sedaj odsotni gospodski župnik ne zabranil groba v blagoslovljeni zemlji, je župan zapovedal, naj se iz-

koplje za Anko na pokopališču grob v prijeti vrsti.

Gospod upravitelj je seveda navidezno posredoval v imenu cerkve, da poseza posvetna oblast tako v cerkveno področje. Ali v srcu je bil neskončno vesel, da pride telo, ki mu je darovalo toliko ljubezni, z otrokom vred v posvečeno prst.

Sicer pa je imel prečastiti gospod upravitelj nocoj prav slabo noč. Ne da bi se mu bil prikazal duh uopijenke ter ga objel z mrzlimi rokami, kakor mu je polagala še pred nekaj dnevi od ljubezni vroče roke okrog vratu. Vsa druga skrb ga je morila. Ko je bil namenoma govoril očetu o sestri, je čital na njegovem uplašenem obrazu, da je govornica Lenka resnica, ko je pod prisego imenovala njega Ankinga očeta.

Župnik je torej res nedolžen in trpi za njegovega očeta. Kaj storiti? Ali naj izpregovori resno besedo z očetom? Saj ne sme. Svečano ga je zaprisegel škofov inkvizitor de silentio observando. In če ne bi bilo tega; ali sme sin zatožiti očeta, da bi rešil župnika? Kaj bi mislil škof o strogo katoliškem možu, predstojniku nove politične čitalnice, bodočemu županu? Najbolj pa se je bati, da bi prišel župnik, ako bi se izkazala njegova nedolžnost, takoj zopet z vsemi pravicami v Gospojno in ves up na to lepo župnijo bi spaval po vodi. Tega bi bilo vendar škoda. Ze sedaj mu je kot upravitelju tako prijetno; kako lepo bi bilo šele, ako bi postal župnik? Kratko malo: Ničesar ne more storiti. Ako bi ravno hotel pomagati župniku, mu je vendar škof s prisego zvezal roke. Naj si pomaga župnik sam, ako si more; škof je odgovoren za vse. Kakor mu župnik vsled spovednega pečata ne more škodovati, tako ga on vsled prisega ne more rešiti.

Ali druga skrb ga je mučila bolj nego za prti župnik.

Ako je mlinar Ankin oče, tedaj je bila ona njegova sestra in zapeljal je lastno sestro. Otroci, ki ga je sprejela, je bil spočet v krvskrunstvu, kar je tako velik greh — — — Kaj greh? Greh je, kar se stori vedoma, a da mu je Anka sestra, tega ni vedel. Tega greha ni storil. Ali vedel je Bog in je tako napeljal, da krvosramno spočeti otrok ni mogel ugledati sveta. Zato je vzel mater in otroka k sebi. Bog stori vse prav, ako se mu le zaupa. Sedaj ne more storiti nič drugega, nego iz dna srca zahvaliti Bogu za srečno rešitev cele pregrešne zmesnjave. Morda bi bil ravnatoko hvalil ljubega Boga, ako bi bil vedel, da mlinar sploh ni njegov oče, temveč da je bil njegov pravi oče ubog hlapec, ki ga je domnevani oče umoril s tistim nožem, katerega je bil našel v župnikovi miznici.

Ali ne bi bilo bolje za Boga, ako bi dal svojim namestnikom namesto namišljene vsega vednosti vsaj nekoliko več znanja? Obvarovan bi bil vsaj nezasluzene hvale in nedostojnih prošelj.

Bila je že črna tema, ko so zapeli večerni zvonomi svojo otožno pesem. Na mračnih poljanah ni bilo snega. Samo koloteči po gravpavi cesti so bili napolnjeni z ledom, ki je škripaje pokal pod enačomernimi koraki starih mož.

V molčeči temi so korakali iz mlina proti pokopališču. Na ramah so nesli enostavno krsto samomorilke. Ni ga bilo človeka, ki bi bil spremljal krsto, mrmraje molitve. Tisti, ki imajo vedno rožni venec v rokah, bi se bili bali greha, ako bi molili za samomorilko. Šele po večernem zvonjenju se jo je smelo pokopati, kajti tedaj nastopi hudičeva moč in traja do prvega zvonjenja v jutranji zarji. Samo vsled mlinarjeve obljube, da dobe dobro napojnino, so se štirje hlapci toliko ohrabirali, da so odnesli krsto na pokopališče. Ali glasno so jim bila srca iz strahu, da bi se lahko nenadoma prikazal hudič in jim izrgal mrtvo truplo.

Na pokopališču so pošepetali samo najnujnejše besede, preden so spustili krsto na vrveh v grob. Ako bi ne bilo grobarja poleg, bi bili krsto še narobe postavili. Drug mlinar se polaga tako v jamo, da so obrnjeni proti cerkvi, samomorilci pa morajo ležati v drugi smeri v svojih grobovih. Se po smrti niso vredni, da bi obračali svoj obraz k posvečeni cerkvi.

Samo grobar je bil še na pokopališču in tudi on je hitel, da napolni jamo s prstjo. Kmalu je tudi on končal svoje neprijetno delo: rajši bi spravil deset umorjenih pod zemljo, nego enega samomorilca. Nosilci so šli mimo gostilne, ne da bi se ustavili, dasiravno so imeli dobro napojnino v žepu. Najrajši bi bili tekli, da bi hitro dospeli v svetlo sobo. Tam zunaj jih je nocoj kar groza. Šele, ko so imeli za seboj zaprta vrata, ko je poleg njih visela blagoslovljena voda, uničujoča hudičeva moč, so se oddahnili.

Za nobeno ceno se ne bi bil nocoj nihče predrznil, stopiti na pokopališče, ker so gotovo vsi duhovi pokonci zaradi nove nezažljene družbe. A če bi bil kdo prišel tja, bi bil opazil temno postavo, ki je počasi korakala po grobu in se skoro priplazila do novega groba. Mar hoče ta duh izgrebsti truplo iz blagoslovljene zemlje, kjer ni prostora zanj? Ali ne—Lenka je to; nad grobom svojega otroka se je zgrudila in tam plaka sedaj britko.

V tem pa sedi marljivo dušebrižnik, gospod upravitelj Gros, pri svoji pisalni mizi. Prav toplo je sicer zakurjeno, toda semtertja ga spreleti mrzla zona, ako se spomni, da je njegova sestra, ki jo zakopavajo pod njegovimi okni, brez glasu in blagoslova, kakor mrhovino. A njemu je bila še več kakor sestra. Še pred kratkimi dnevi se je grel ob tem krasnem telesu, a sedaj je to truplo hladno in hrana za črve. In še sam je moral naročiti nečastni pokop, ker je služabnik cerkve. (Dalje prihodnjič).

Dr. Živko Topalović o delavskem združenstvu na Slovenskem

Centrala delavskih združenj Zveza gospodarskih združenj v Jugoslaviji s sedežem v Ljubljani je imela 5. maja t. l. svoj občni zbor, ki je dobil posebno važnost še z ozirom na dejstvo, da so se ga udeležili zastopniki vseh oblastnih delavskih združenj v državi. Centralno tajništvo vseh delavskih združenj je zastopal centralni tajnik s. dr. Živko Topalović. Po obnem zboru so si zastopniki delavskih združenj ogledali združne ustanove širom vse Slovenije pod vodstvom zadr. Antona Kristana. V dnevih 6., 7. in 8. maja je drvel avtobus po Gorenjski, ustavil se je v turbotovskih revirih, drvel preko savinjske doline preko Maribora na avtocesto, na skrajno severno mejo Slovenije — — — po vseh si zastopniki delavskih združenj ogledali ustanove in bogoviti našega delavskega združenstva. Sodrugi Živko Topalović je o vseh s tem poti podal precej obširno poročilo o stanem tajništva delavskih združenj. Radi važnosti in posebnosti pogleda na delavsko združenstvo podajemo to poročilo v prevodu našega ljubljanskega dopisnika.

DR. ŽIVKO TOPALOVIČ.
Ljubljanska Delavska zbornica je priredila neke vrste anketo z zastopniki vseh oblastnih združenj v namenu, seznaniti se z združnim gibanjem v Sloveniji. Zastopniki so prisostvovali letnemu zborovanju Zveze gospodarskih združenj dne 5. maja 1929, potem pa so 6., 7. in 8. maja prepotovali pod strokovnim vodstvom predstavnikov združnega gibanja večji del Slovenije in obiskali zelo mnogo združnih ustanov, tovarnih in večjih podjetij.

Zahvaljujoč se ljubljanski Delavski zbornici, predstavnikom Zdrudne zveze in Zveze gospodarskih združenj, posebno še osebnemu sodrugu Antonu Kristanu, predstavniku Zveze gospodarskih združenj Slovenije za izkazani trud, da ta posel povsem uspe, mi je čast, podati v naslednjem poročilu o mojih vtisih s te poti. Pripominjam takoj, da ne bom poročal v izčrpnih podatkih o stanju združnega gibanja v Sloveniji, do katerih nikakor ni težko priti. Podati nameravam splošno sliko, vezajoč združno gibanje s celoto gospodarskega in socialnega življenja Slovenije. Samo na ta način je mogoče določiti njegov pravi značaj, razumeti njegov razvoj in oceniti, v koliko moremo v ostalih pokrajinah slediti primeru, ki nam ga daje Slovenija.

I. Splošen pogled na slovensko gospodarstvo.
Prvi vtis, ki se opazovalca takoj dojm, so dobre in goste prometne zveze vseh številnih dolin, iz katerih sestoji naseljena Slovenija, s centralnimi smermi, ki vežejo Slovenijo z Dunajem, Trstom in Zagrebom. Grebeni slovenskih planin, polni najlepšega gozdnega drevja, tvorijo med seboj globoke doline. Pravih naselbin dežele ne opaziš z glavnih cest ali z železnice, ker so posejane in pokrite po teh dolinah. Doline pa so polne naselj, ki se grupirajo okoli rečic in potokov, ki tečejo s planinskih grebenov, da se zberejo v Savo ali Dravo. Vse te doline so zvezane najprej z dobrimi in čvrstimi avtomobilskimi cestami, a potem tudi z železnicami, tako, da lahko rečemo, da je prometni problem v Sloveniji, v kolikor je pač gospodarski problem, v glavnem rešen. To je mnogo pripomoglo do take gospodarske stabilizacije Slovenije, kakor je ne pozna nobena druga pokrajina naše države. Vsem prometnim potrebam in gozdov in rudnikov, in poljedelstva in industrije, in vaškega in mestnega prebivalstva je v glavnem zadoščeno, zlasti še danes po silnem razmahu avtomobilskega in avtobusnega prometa tako za ljudi kakor za robo. Nadaljnji razvoj prometa služi le njegovemu olajšanju in povečanju ter turizmu, čigar bodočnost je prav tako velika. Gospodarski problem prometa pa, v takem zmislu kakor obstoja za Dalmacijo, Srbijo, Bosno in za Hrvaško, pa za Slovenijo ne obstoja. Resen prometni problem je le bližja in lažja zveza s Sušakom; ta problem je nastal s prehodom Trsta v roke Italiji.

Drugi vtis, ki ga ima opazovalec o slovenskem gospodarstvu, je izredna delavnost in jasni znaki napredka na vse strani. Nikjer ni videti niti zapuščene njive, niti zapuščene dvorišča ali poslopja, kakor jih srečujete v drugih pokrajinah naše države. V delavnosti se dela na vse strani, problem nezaposlenosti ne davi slovenskih oblastij. Po ulicah ni opaziti nikjer večjega števila be-

ki ni našlo polne zaposlitve v domači deželi. Tudi emigranti, zlasti iz Amerike, so dali domu gotove koristi. Če ne bi bilo te polne in vsestranske zaposlitve prebivalstva, si ne bi mogli razlagati tega popolnega reda tako na njivah kakor na dvoriščih, po gozdovih in cestah, po tovarnah in delavnih; ne bi si mogli razlagati, zakaj ni porušenih in zapuščenih poslopj; zakaj pogrešamo v Sloveniji množice razčepanih ljudi, brezposelnih in poseščev po kavarnah, zakaj pogrešamo množice beračev, kakor jih srečujemo vedno več, grede iz Evrope na jug. V tem oziru je Slovenija vsekakor del socialnega in gospodarskega tipa srednje Evrope.

Toda vse te pojasnitve vendarle niso zadostne, da bi jasno razumeli današnji napredek Slovenije. Poglobiti jih moramo s sumarnim pogledom v zgodovinske pogoje, pod katerimi se je Slovenija razvila, in pod katerimi je nastal faktor eminentne važnosti, tako za formacije podjetnosti med prebivalstvom, kakor tudi za formacijo njenega bogastva—namreč **SLOVENSKO ZDRUŽENSTVO.**

II. Nacionalna gospodarska obramba.

Slovenija je bila dolga leta pod popolno vladavo Avstrije. Fevdalni sistem se v Sloveniji ni mogel razmahniti v taki meri, kakor v ostalih pokrajinah Avstrije in Ogrske, kjer je bilo mnogo bogatih predelov za obdelovanje. Gospodarski temelji fevdalizma je poljedelstvo. Njegovo bogastvo in moč se ustvarja z delom kmetov na njivah. Fevdalizem je postal bogat in močan tamkaj, kjer so bogati in plodni predeli. V Sloveniji se je omejil v glavnem na posedovanje gozdov. Pod njihovo tvorevino. Izvajala se fevdalizem pa je bilo malo-

VELIK PIKNIK

— priredi —
DRUŠTVO "SLAVIJA" ŠT. 1. S. N. P. J.
V NEDELJO 1. SEPTEMBRA
NA STERŽINARJEVEM VRTU V
Willow Springs, Ill.

Pričetek ob 10 dop. Vstopnina 25c za osebo.
Za ples bo igral orkester Johnny Hochevarja.
PLEŠ BO BRAZLAČEN.

NAGRADE V TEKMAH:

1. Moški: I. nagr. Zabaj smok, II. nagr. Ovrtnik.
2. Ženske: I. nagr. Namizni prt, II. nagr. Brisače.
3. Fantje nad 16 let: I. nagr. Scarf, II. nagr. Karton cigaret.
4. Dekleta nad 16 let: I. nagr. Biserina ovrtnica, II. nagr. Zepni robci.
5. Fantje od 12 do 16 let: I. nagr. Baseball žoga in kol. II. nagr. Indoor ball.
6. Dekleta od 12 do 16 let: I. nagr. Ročna torbica, II. nagrada. Dolarskibankovec.
7. Dečki pod 12 letom: I. nagr. Šolska torba, II. nagr. Dolarski bankovec.
8. Deklice pod 12 letom: I. nagr. Samopojno pero, II. nagr. "Eversharp" svinčnik.

Potokas: vzemite poulično karo do Archer Ave., dalje Archer Ave. karo do konca, nakar vzemite Joliet karo do "Red Gate Stop" v Willow Springs.
Pridite v prsto naravo in se zabavajte v veseli družbi. Odbor je pridno na delu in bo gledal, da bo vsak postrežen najbolje.

Slavnostna otvoritev novega doma društva "Prosveta" št. 245 S. N. P. J. Lawrence-Hills, Pa. v ponedeljek 2. septembra (Labor Day) 1929

PROGRAM:

Od 10. do 12. ure dopoldne, sprejemanje društev in posameznih gostov.

Od 12. do 1. pop. koncertne točke izjava Syganska godba.

Ob 1. pop. pozdravni govor.

Nastop pevskega zbora "Ilirija" iz Canonsburga, Pa.

Orkestralna točka, izjava Syganska godba.

Govor br. Johna Terčela, člana gl. poročnega odelca.

O pomenu slavnosti, govori br. Filip Godina, upravnik "Prosvete".

Po programu ples in prosta zabava. Za ples bo igral orkester iz Canonsburga, Pa.

Vstopnina za moške \$1, za ženske 25c

Vljudno vabimo društva in rojake iz bližnje in daljnje okolice na obilno udeležbo. Postrežba bo najboljša v vseh ozirih.

tev, po kateri so Slovenci živeli kot rudarji, delavci po gozdovih in pri živini ter se prebili celo do slug po mestih, do čim so plodove njihovega dela in priradnega bogastva odnašali tujci. Rad pritiskom nemške emigracije se je širilo emigriranje Slovencev z njihovih teritorijev v glavnem v mesta in v Ameriko. Prodiranje germanizma v nacionalno telo Slovencev, spodbiranje Slovencev iz bogatih predelov in obdelanih dolin v planine k Alpi in proti Krasu se je vršilo postopoma a trajno in z več uspehom, kakor so mogli na primer prodirati Madžari v hrvaško množico.

Problem nacionalne obrambe slovenstva je nastal torej tekom 19. stoletja. Prva slovenska inteligenca, ki je izšla iz katoliških šol, je nastala z mnogo večjo resnostjo kakor v katerikoli drugem južnem delu naroda. Kje bi bilo najti moči za obrambo? Konkurenca na izključno kulturnem polju z razvojem narodne pismenosti bi bila popolnoma brezuspešna, če bi si germanizem gospodarsko osvojil Slovenijo. Zato je bilo popolnoma logično, da se je morala nacionalna obramba organizirati tudi na gospodarskem polju. Nesporna je za sluga katoliške cerkve na polju te nacionalne obrambe. Katoliška cerkev je dala množici Slovencev svojo organizatorično sposobnost in svoje socialno sočutje. Ta dva elementa sta silno važna zlasti za vaško prebivalstvo, ki ni imelo prilike učiti se organiziranja od Nemcev v mestih. Neklerikalni nacionalni elementi so šli v organiziranju nacionalne gospodarske obrambe za primerom, kakor so ga videli pri Nemcih: z ustvaritvijo zvez in društev, ki so se udomacila pri Nemcih že zgodaj v dobi fevdalizma od nastanka prvih poklicev. Slovenci so torej iskali odprano moč v organiziranju množice, v ustvaritvi zadržnega dela iz skupnih sredstev za snovanje gospodarskih podjetij. **SLOVENSKEGA ZADRUŽNIŠTVA NE MORES RAZUMETI, AKO GA NE SMATRAŠ ZA BISTVEN POGOJ slovenskega nacionalnega gibanja.** Za njegov razvoj so delovali vsi elementi slovenske družbe: tako cerkev kakor buržoazni liberalizem in delavski socializem. Slovensko združništvo je formiralo prva materialna sredstva, prve kapitale, potrebne za gospodarsko delo; v njem so našli zaščite gospodarsko šibkejši in se urili za konkurenco s tujci. To gibanje je dalo brez dvoma ogromne rezultate. Njemu pripada zasluha za nacionalni obstoj Slovencev v mnogih krajih Slovenije; njemu pripada zasluha za formiranje prvega nacionalnega kapitala Slovenije in njegova zasluha je v pretežni meri formiranje drugega velikega priradnega bogastva: slovenske delovne moči po vaseh in mestih.

III. Formiranje nacionalnega kapitala in dela.

Stanje združništva v Sloveniji je razvidno iz števil, ki jih pokaže statistika. Te številke so zelo imponirajoče. Pri 215.000 družinah v Sloveniji znaša število združnih članov okrog 216.000. To se pravi, da je z združništvom obsežen ves narod. Struje v združništvu odgovarjajo kulturno političnim strujam v Sloveniji: klerikalizem, liberalizem, socializem in neke vrste splošna društva. Združništvo je vsekakor najizrazitejša slika nacionalno-kulturnega življenja Slovencev. Skupna denarna sredstva, s katerimi razpolaga slovensko združništvo, znašajo preko ene milijarde dinarjev. Skupni denarni kapital Slovenije se ceni na 2 milijardi dinarjev, od katerega polovico imajo v rokah zadruge, druga polovica pa se deli na privatne domače kapitaliste in komunalne (občinske) ustanove. Iz tega je neizpodbitno jasno, da je v združniški obliki ustvarjen prvi nacionalni slovenski kapital. Preko združništva pa se je vršilo gospodarsko stabiliziranje domačinov in reševanje njihove potrebe po emigriranju. Da se z ustvarjanjem združništva ni dosegla možnost za razvoj in obstoj cele vrste poklicev, bi bila emigracija Slo-

vencev še vse večja. Zadruge so najprej odpravile medsebojno konkurenco med onimi, ki so se bavili z istim poslom, kasneje pa so dale možnost, da tehnično napredujejo in da jih zlepa ne more potisniti v stran niti domači niti tuji privatni kapital s svojo konkurenco. Tako so se poleg ročnega dela s pomočjo zadruge ustanovila tudi velika industrijska naselja. Zelo pogostoma pa se vsa vasa bavi z istim poslom. Tako izdeluje vas Stražišče pri Kranju sita. Iz repov sibirskih konj izdeluje krajski kmet sita za gospodo Dunaja, Pariza, Londona in New Yorka. V Trzinu je krog 1500 čevljarjev. V vaseh Kamna Gorica in Kropa prebivajo izključno le žeblijarji-kovači itd. Zadruge so se trudile, da se posel med njimi deli tako, da so zaposleni vsi. Zadruge so se trudile za razvoj in izpopolnjevanje delavskega naročanja in trudile so se za najrentabilnejšo prodajo proizvodov. Prav tako je organiziran tudi poljedelški posel. Skoro vsaka vasa ima danes svojo združno mlekarico, ki vrši skupno prodajo in predelavo svojega mleka. Združništvo je v neverjetno visoki meri izključilo parazitiko posredništvo male trgovine in zadovoljevalo vse domače potrebe svojega članstva z nakupom blaga iz tovarnen ali veletrgovin. Združništvo se je sistematsko trudilo, da uvede mašinizem tako v poljedelstvo kakor tudi v obrt. Interesanten je na primer slučaj, da se po prizadevanju zadruge v Kropi ne sprejemajo več učenci na ročno žebliarsko-kovaško delo, ki absolutno ne more konkurirati s tovarniškim delom, marveč mora naročati v tovarno. Vzpadno s tem materialnim in tehničnim dviganjem množice poljedeljskega in mestnega prebivalstva so vršile zadruge z vso močjo njegovo moralno dviganje. Trajno so razvile žut za štedenje, za delavnost in za solidarnost. Pojedinec je spoznal svojo korist in svoj dobrobit v uspehi celote, kateri pripada, in razvijal je svoje najvažnejše življenske akcije v društvu s svojimi bližnjimi. Ako je Slovenija danes najbolj organizirana in najbolj urejena pokrajina, ako je njena delovna moč najbolj sposobna in ako je — končno — tudi delavsko gibanje v tej pokrajini boljše in bolj urejeno od gibanja v ostalih pokrajinah naše države, NI temu vzrok le višja socialna zrelost slovenske družbe, nego tudi svojevrstno sformirani karakter in morala prebivalstva, doraslega v polkolektivističnem združništvu. Med tem, ko je naš kmet južnejših krajev ostal individualističen, skoro nepristopen za vsako idejo organiziranega medsebojnega prizadevanja za zadostitev vsakdanjih potreb, je v Sloveniji celo kmečko prebivalstvo pristopno za idejo socializma.

Posebej želim poudariti, da je združništvo storilo zelo veliko za **KULTURNI RAZMAH DELAVSKEGA PREBIVALSTVA.** Vsak industrijski kraj Slovenije ima po več združnih ustanov, vse zadruge smeri pa so smatrane za eno glavnih svojih nalog moralno in kulturno dviganje svojih pristašev. Dobriček zadruge je večinoma potrošen za kulturne svrhe, a manjši del je bil vrnjen združnemu članstvu. Radi tega boste našli povsod delavske domače, delavske kuhinje, delavske klube za sport, zabavo in vzgajanje, dramske odre, prosvetna društva, pevске zbornice, čitalnice, biblioteke itd. Združništvo je skupno s strokovnim in političnim grupiranjem delavcev dvignilo osebnostno kulturo slovenskih delavcev, ki mu ne dovoljuje, da bi bil berak lump ali pa brez posla. Tako je Slovenija dočakala državno ujedinjenje Jugoslovanov, stojič znatno nad ostalimi pokrajinami. V njej je bil fevdalizem zelo slab in v glavnem omejen na posedovanje gozdov, kapitalizem in mestna kultura kapitalizem in mestna kultura pa sta napredovala že do te mere, da je že skoro polovica prebivalstva obstajala iz samih najemnikov. Domači kapital je bil že znatno formiran, posebno še je bila formirana strokovna, za industrijsko delo

usposobljena in pogojem mestnega življenja prilagodena delovna moč. Radi tega in radi obilne motorne, premogovne, vodne in električne energije, je povsem razumljivo, da tako domači kakor tuji kapital radi išče svoje naselitve v Sloveniji. Posebno značilno je, da se moderne kapitalistične tovarne dvigajo prav tam, kjer je bil poprej razvit poklic iste vrste: velike železne industrije v predelih ročnih kovačev; velike industrije obvala v predelih čevljarjev; industrija olja v predelih, ki so se bavila s pridobivanjem olja potom malih mlinov; velika vinarska podjetja v krajih vinogradništva itd. Gospodarski razvoj Slovenije je tako zdrav tudi radi tega, ker je napredoval brez skokov z notranjim normalnim razvijanjem; Slovenija ima za seboj skoro celo stoletje normalnega razvoja mestnega in kapitalističnega gospodarstva, dočim smo druge, zlasti južne pokrajine naše države vršile v tem oziru stromoglave skoke iz popolne patrijarhalnosti v najvišjo obliko kapitalizma.

IV. Ali je mogoče slovenske izkušnje enostavno kopirati v ostalih pokrajinah?

To obliko poročila o slovenskem združništvu smo izbrali predvsem radi tega, da bi pokazali zaključek, do katerega smo prišli in ki se glasi: da je slovensko združništvo poseben socialni in ekonomski fenomen Slovenije, ki ga je nemogoče enostavno presaditi v ostale pokrajine. Slovensko združništvo je nastalo iz posebnih zgodovinskih razmer, v katerih so se nahajali Slovenci. Take razmere v drugih krajih ne obstojajo. S tem pa ni rečeno, da združništvo v Sloveniji ni napravilo nenavadno važne socialne preizkušnje in to preizkušnje, ki je pokazala, da je združništvo nenavadno koristno tako za kmeta kakor tudi za delavsko mestno prebivalstvo, in da ga je treba vsakogar podpirati ter razvijati v vseh krajih države. Pripomniti hočemo le, da to razvijanje ne more biti enostavno kopiranje Slovencev, marveč formiranje združništva pod splošnimi okoliščinami, kakor so dane v drugih pokrajinah.

Dvoje važnih izkušenj nam je pokazalo združništvo v Sloveniji: da napreduje združništvo kot treba le takrat, če je vezano s pokretom splošnega in višjega smotra pa četudi ni organizirano izključno le ekonomsko-materialistično. Združništvo je napredovalo ali kot del krščansko-socialnega (klerikalnega) ali kot del delavskega socialističnega ali kot del napredno-liberalnega gibanja. Če bi bilo združništvo izključno le utilitaristično (t. j. s ciljem, da prinaša svojim združnikom le materialne koristi), bi ne moglo napredovati. Prav tako ne bi bilo moglo napredovati, če ne bi imelo značaja vsesplošnega narodnega gibanja in da ga ne bi propagirali in širili z vsemi živimi močmi slovenskega naroda. Specialne delavske zadruge vseh vrst so imele pozitivne in sigurne uspehe le tam, kjer so bile vezane z dobrim delavskim sindikalnim gibanjem. Iz teh izkušenj se moramo učiti vsi. V kolikor bodo delavci razvijali svoje združništvo, je treba, da se prizadevajo postaviti ga na njegovo zdravo osnovo, na duhovno vez s solidnim strokovnim gibanjem.

Druga izkušnja, ki jo je doživelo slovensko združništvo, je, da obstojajo meje gospodarske moči združništva. Prvi propagatorji zadruge ideologije (med njimi tudi prvi socialist na Balkanu Svetozar Marković) so živeli v zablodi, da more združništvo prepričati razvoj privatnega kapitalizma in omogočiti prehod privatno-lastniškega v družabno-kolektivistično gospodarstvo. Zame je bil posebno zanimiv pojav borbe slovenskih zadruge s privatnim kapitalom. Spočetka je bila nesporno zadruge v nadmoči. Zadruge je zbrala silno sposobnejše delavce in je lahko nakupila sebi navadne cene stroje. Zadruge je bila v stanju tudi organizirati prodajo, ker je bila v glavnem lokalna ali omejena na bližnjo okolico. Privatni manjši kapitalist je

bil napram zadruge brez moči. Sčasoma pa so se okolnosti vse bolj menjale na škodo zadruge. Zadruge je navezana na gotovo število ljudi, naseljenih na gotovem mestu; radi tega je ni mogoče prestavljati s tega mesta, je nepremična. Cilj zadruge ne more biti ostvareitev velikega bogastva. Večina združnih dohodkov doteka iz kroga združnih članov; in to, kar zadruge lahko prihrani, še zdaleč ne zadostuje za ostvareitev velikega tovarniškega podjetja. Kakor hitro je torej zavzela produkcija visoko obliko, kakor hitro je bilo treba snovati podjetja z velikim vloženim kapitalom in postaviti ta podjetja ob prometne proge in kakor hitro je bilo mogoče upravljanje dela, storiti se neodvisnega od kvalificiranih delavcev, — je dosegel privatni kapital silno nadmoč nad združništvom. Danes je mašinizem v velikih kapitalističnih tovarnah znatno modernejši od združnega. Treba je samo videti veliko razliko med velikim kapitalističnim podjetjem na Jesenicah in sosedne zadruge kovinske fabrike v Kropi. Tudi če bi bile zadruge na isti tehnični stopnji, bi bile zadruge tovarne prisiljene, da kupujejo železo, ki ga velika kapitalistična tovarna sama zase uliva in predelava, ter bi tako za zadruge bil material dražji. Male zadruge tovarne so prišle v položaj mestne obrti napram tovarni. Rešujejo se s pospeševanjem delavnosti svojih članov, nadaljevanjem tega dela in omejevanjem na one artiklice, ki jih ne izdelujejo v masi in s katerimi se velike tovarne ne marajo pečati. Na polju produkcije torej združništvo zanemara in ne more zamenjati niti zaustavitvi razvoja kapitalističnega gospodarstva. Tudi na socialnem polju ne more produkcijsko združništvo (proizvajalne zadruge) pokazati resnih in važnih rezultatov. Normalen pojav je, da se tam, kjer kaka proizvajalna zadruge uspeva, število njenih članov polagoma omejuje ter jih ostane le neznamno število; ti pa pričeno jemati najemne delavce v službo in rezultat je: ustvarjena je kapitalistična delavnica, čije lastnik je šečica družabnikov.

V poljedelstvu pri predelavi mleka, vina itd., na delu, s katerim se veliki kapital ne peča, pa ima proizvajalno združništvo precej širok teren za svojo delavnost. Za mestno in podeželsko delavstvo pa je glavni in osnovni tip zadrugarstva **KONZUMNO ZADRUŽNIŠTVO** vezano z malimi kreditnimi (hranilnimi) združenji. Konzumne zadruge pa more vezati in trajno obdržati v zajednici ter jim prinašati stvarne koristi le veliko število delavcev kot konzumentov, potrošiteljev, delavcev, med katerimi ne vladajo nikdar spori. Te zadruge ostanejo trajno delavcem in utegnejo ustvariti delavcem potrebne socialne ustanove, ali da izvedejo del socialnega prizadevanja in zavarovanja za svoje člane. Te zadruge se sčasoma lahko postavijo na širše baze in postavijo svoje lastne zadruge tovarne v korist svojih združnikov.

V ostalih pokrajinah je nemogoče enostavno za sedaj slediti primeru slovenskega združništva. Delavsko gibanje v Jugoslaviji se bo moralo prizadevati, da se spričo krajevnih okoliščin polagoma ustanovi hranilne in konzumne zadruge, ne da bi se za enkrat spuščali v oblast proizvodnje, ki je najtežje, na katerem pri naših razmerah absolutno prevladuje seveda kapitalistična premoč. Na poti k razvoju združništva v ostalih pokrajinah pa nam bo duhovna in materialna pomoč slovenskega delavskega združništva vsekakor silno dragocena.

To se je prakticiralo s precej velikim uspehom. Slovenija je v tem pogledu že pokazala pravo pot.

Sodrugom v Clevelandu

Seje kluba št. 27 JSZ se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubu vih prostora v Slov. narod. domu. Sodruge, prihajate redno na seje in pridržite si svoj članov, da bi mogli napraviti čim več na polju socialističnega razvoja in se boriti za naš pravo.

Nekaj besed k aranžmi koncertne ture g. Banovca in gđc. Ropasove

Koncert v milvaški naselbini bosta imela v nedeljo 8. septembra

PIŠE FRANK NOVAK.

V nedeljo 8. septembra bosta imela v Milwaukee koncert g. Banovec in gđc. Ropasova. Banovec je eden izmed prvih naših pevcev umetnikov in gđc. Ropasova ima priznanje, da je pevka, ki dela čast svojemu imenu. Nedvomno bo nudila ta koncert naši naselbini izredni duševni užitek, in pričakovati je, da bo res nekaj posebnega ter v vseh ozirih dovršenega, bo gotovo izpolnjeno. Ravno tako je gotovo, da bo naša naselbina znala vse to upoštevati, toda vprašanje je z ozirom na njuno splošno turo je, če se ni tukaj od gotove strani izvršilo napako, katera bo njunemu almenmu škodovala.

Nihče, razen tistih, katerim ni za negovanje kulturnega dela, ne bo ugovarjal, da so poseti naših umetnikov in iz stare domovine potrebni, in za nas, posebno za naše v tem oziru dokaj žalostne razmere, nad vse koristni, in nihče ne bo mogel zanikati, da je baš vsled tega treba pri organiziranju takih posetov več previdnosti, predvsem pa doslednosti.

Kakor razvidno iz poročil v časopisih, se je dosedaj aranžiral koncerte samo v štirih naselbinah, ki so, Milwaukee, Sheboygan, Waukegan in Chicago, medtem ko iz drugih naselbin ni še nikakega odmeva. Predvsem Cleveland, ki je v tem oziru naša najvažnejša naselbina, ni dal še nikakega odziva, in govori se, da so merodajni faktorji v Clevelandu naravnost odklonili vsako sodelovanje. Kakšne bodo posledice teh, recimo naravnost, žalostnih razmer? Kaj drugega kakor neuspeh, in če ne to, pa prav gotovo nepopolen uspeh za pevca in pevko.

Gotovo je, da bodo umetnikoma, kakor sta onadva, odpravljeni tudi drugi ameriški odri in koncertne dvorane, toda da ne bi dosegla popolnega uspeha med svojim lastnim narodom, bi bilo naravnost žalostno. Po sedanjih znamenjih so deč, pa se bo zgodilo prav to, in je dobro, da se sedaj govori o napakah, da se jih, kolikor je še mogoče, popravi.

Odziv in pa nesoglasja nam dajejo razumeti, da je bila stvar započeta nepravilno. Za take turneje je treba več kot pa dobre volje poidecev, ali takšnih prijateljskih odnošajev ter tozadevnih pismenih zvez; treba je sodelovanja in sporazuma vseh merodajnih faktorjev vseh večjih naselbinah.

Predvsem je treba pri takih podvzetjih zagotoviti sodelovanje najvplivnejšega dela našega časopisja. Nepoznan lokalni list je lahko faktor v naselbini kjer izhaja, toda je brez vpliva drugod. S sodelovanjem vseh važnejših listov, ki prihajajo v vse naselbine v katerih so pogojji za aranžiranje koncertov, je mogoče vzbuditi med občinstvom potrebno zanimanje, ker brez tega je uspeh izključen. S tem interesiranjem se pritegne v naselbinah sodelovanje merodajnih organizacij in posameznikov, s katerimi je treba biti v pismenih stikih.

Mogoče bo kdo ugovarjal, da se to v slučaju g. Toneta Sublja ni zgodilo, kar je do gotove mere res, ali pri tem umetniku je bila stvar popolnoma drugačna, kar moramo upoštevati. S pomočjo svojih sorodnikov in rojakov v New Yorku, ki so pritegnili k sodelovanju druge vplivne osebe, je bil v newyorški naselbini prirejen koncert, ki je zelo dobro uspel. Ta izredni triumf prvega izmed naših pevcev umetnikov, ki je posetil to deželo, je raznesel newyorški "Glas Naroda" po vseh naselbinah, ob enem pa so bili listom poslana poročila tudi direktno. Ker je bil Subljjev obisk povsem nekaj novega, se je zanj pojavilo takoj veliko zanimanje, kakor se pojavi za vsako stvar, ki ni običajna. Začeli so pisati o njemu razni listi, in Subelj je po-

stal preko noči popularen. Postal je priznan predstavnik lepe slovenske pesmi, naše umetnosti. Uspehu v New Yorku je sledil ogromen uspeh v Clevelandu, kar je pomenilo drugo silno reklamo. Tukaj so bili merodajni clevelandski časopisi. Predno je dospel Subelj v Chicago, je bil znan že po vseh naselbinah, ki so začele tekmovali med seboj, katera bo prej priredila "Subljev koncert". In Subelj pri tem ni držal rok križem.

Banovec in Ropasova sta umetnika in rad priznavam, da Banovec Sublja dajej prekaša, toda s tem še ni rečeno, da bo adostoval, če se milvaški ali katerikoli drugi naselbini enostavno naznani, da bosta nastopila ta in ta umetnika, in uspeh bo zagotovljen. Kdor bi to domneval, ne pozna razmer, ali nima izkušenj, ali pa je — povejmo kar odkrito, skrajno površen in sebičen.

Znano je, kako se člani drugih narodnosti pripravljajo na sprejeme svojih rojakov umetnikov, kadar pridejo iz starega kraja. Mesece poprej se vodi križem dežele obširna, splošna in temeljita reklama, ne le med narodom kateremu umetnik pripada, nego tudi med Američani. Ako se podvzetje ne vodi v tem smislu, če-

sa drugača moremo pričakovati kot neuspeh in mogoče celo blamažo?

To pišem radi tega, da bo naša javnost v naprej poučena o stvari in ob enem v upanju, da vzbudim s tem razumevanje za njuno turnejo ter zanimanje v naselbinah, da se zavzamejo ter store potrebne korake za zagotovitev nastopov. Napak se pač ne sme pripisovati onim, ki pridejo sem, ker ne poznajo razmer in se ravna po nasvetih, kakršni so jim poslani.

Vem, da so časi slabi in da delavec težko plača razmerno visoko vstopnino (sicer je nizka ako upoštevamo duševni užitek, ki se nudi človeku na takem koncertu), in da nosimo vsi težko breme priredb svojih društev ter drugih organizacij vseh vrst. Upoštevati moramo ob enem, kadar preimljujemo o takih vstopninah, da izda vsakdo izmed nas marsikak dolar za večina banale ameriške "shows", in da bo vsakemu samo koristilo, ako enkrat pozabi na to duševno ubijanje v ameriških kino- in vaudevilskih gledališčih ter izda svoj denar za resnični, najvišji duševni užitek, kakršnega more nuditi samo dovršen umetnik kot je g. Banovec.

DETROIT, MICH.

KLUB ŠT. 114 J.S.Z. IN PEVSKI ZBOR 'SVOBODA'

— priredita —

PIKNIK

v ponedeljek 2. sept. na Labor Day

NA EAST 9 MILE ROAD
(med Dequindre in Ryan)

Vljudno vabimo rojake iz Detroita in okolice, da se udeležijo tega piknika v obitem številu. Postrežba bo najboljša v vseh ozirih.

PIKNIK z raznimi točkami

— PRIREDI —

V PONDELJEK 2. SEPTEMBRA

NA LABOR DAY

Socialistična stranka Westmoreland okraja v Pa., v Bowser's Grovu

na Lincoln Highway, blizu Adamsburga, Pa.

PROGRAM:

Od 10. dop. do 3. pop. prosta zabava in sportne igre.
Od 3. do 4. pop. govori FRANK CROSWAITH, organizator socialistične stranke.
Od 4. do 6. pop. ČAJNI PLES.—Vstopnina na ta ples 25c.
Od 7:30 do 11:30 zvečer PLES IN PROSTA ZABAVA.

Vstopnina za moške \$1 — za ženske 25c.

Za ples igra prvotratni orkester MIDNIGHT STROLLERS!

Vabimo slovensko delavstvo, da se udeleži tega piknika v obitem številu. Ves prebitek je namenjen za kampanjo pri jezenskih volitvah, pri katerih bo imela naša stranka popolno listo kandidatov.

Zadružna banka v Ljubljani

JUGOSLAVIA, EUROPE

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13. BLIZU GLAVNEGA KOLOVDORA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar na hranilne vloge ali na tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih in finančnih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadružno banko o tem obvesti in naroči izplačilo. Obračunje se v vseh potrebah za stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

Proletariat

Labor Day Message

Our American Labor Day has become typically a holiday, a day for the last excursions of the summer, a day of escape from work or thinking about work. Yet even in holiday mood workers will do well to remember how much they owe the organized labor movement for the increase in leisure and the longer escape from slavery to the machine.

When we take time to think we shall have to acknowledge cause for gratitude in at least two outstanding events of the year. The first is the victory of our British comrades on the political field, the second is the new awakening in American labor which shows itself in the increased membership of the unions and in the revolt of the exploited Southern textile workers.

The appreciation of what has been accomplished ought to give us courage to face immediate problems. They are many. The machine still goes on making workers unnecessary on farms and in the factories. In seven years from 1920 to 1927 there was a net loss in employment of over 600,000. The cruel deadline at 45 is becoming more firmly established. The movement for the five day week has by no means caught up with the increase in technical efficiency which makes workers unnecessary. Even for those workers who are employed wages do not begin to approximate the product value of what they produce which a high official in the Department of Commerce estimated \$200 annually for each worker. Allowing for all necessary deductions for taxes, insurance, new machinery, etc., the workers are woefully underpaid. Moreover the rate of increase in their pay does not match the rate of increase in the product value that they produce. Finally, it must be remembered, that the open shop still dominates American industry and that, proportionately, American workers are less well organized than those of any great industrial country.

At least three things are imperatively necessary in the struggle of the workers for plenty, peace and freedom.

The first about which there ought not to be any dispute is better organizing tactics. The American labor movement has failed to take anything like full advantage of the heaven sent revolt of Southern workers. I have on my desk, as I write, a letter from a U. I. W. organizer visiting twelve towns from which workers have come to visit the strikers in Marion, North Carolina and beg for organization. The U. I. W. does not feel it has the moral right to organize them because organization means a strike and a strike means relief. The present strike at Marion has been wholly financed, so far as relief is concerned, by the generosity of individuals. Meanwhile the A. F. of L. which ought as a whole to stand back of the textile workers in this organizing struggle has no machinery for prompt and adequate relief, no machinery for dramatizing the issue to the public, no central planning board for strategy. Its president is on a committee to raise funds for a military training camp at a time when golden opportunities are being lost in the South for lack of proper machinery of organization and relief. Whatever our differences of opinion on political action, surely we can agree that here is a situation that can and must be remedied.

The second necessity is more controversial but I think we can agree on the necessity for more effective political action. Until we can get rid of injunctions and until we can substitute social insurance by the state for the group insurance and other welfare schemes by which employers bribe the workers, we shall not make progress in organizing. Certainly we shall not make progress toward peace or against the injustice of our courts without political action. Every day convinces me that the history of what has happened and is happening, the logic of common sense, and the psychology of militant group action, all lead to the conclusion that if farmers and workers want to make political progress they must have their own political party even as they have their own economic organizations. There is no such difference between our conditions and England's as to warrant any other conclusions.

The last necessity which underlies all else is for a new vision of the world labor might build, a new morale of labor, a new culture of labor, set off against the mean and tawdry culture of profit and the endless grab for money. Unions have to be practical and think of hours and wages, but no great movement on the political or economic field in behalf of human emancipation has ever made progress solely on the narrow practical lines of immediate advantage. It is a fact of history that it does not pay to be too "practical." Leaders who try it easily slip into a stage where they do not even get for labor the mess of pottage for which they sell its birthright. Nothing less than determination to build a world of freedom, peace and plenty wherein there is no privileged economic class and no nobility save the nobility of service for the common good will satisfy the spiritual need of labor and make political and economic organization successful.

NORMAN THOMAS.

TOWN CLOCK 132 YEARS OLD.

One of the oldest, and probably the oldest clock in continuous use in America is an old German-made timekeeper which surmounts the town hall at Frederick, Md., reports a writer in The Farm Journal. It was installed in 1797, soon after John Adams had succeeded Washington as president, and it has tolled the hours without interruption during the 132 years since.

The National Association of Merchant Tailors in a recent convention agreed that the well dressed man must have 20 suits and 12 hats as a minimum. Suits as but the difficulty is to get the suits.

We believe that trade unionism is the fundamental basis of labor democracy but we doubt whether labor democracy will ever be realized by trading unionism for promises of old party politicians.

Just to take your mind off the miners buried alive in this and that coal mine try to remember what the professors of political economy tell us about the "risks" taken by capitalists who invest in the industry.

The primary reason why the old party primary is primarily useless for the working class is that the capitalist parties are the primary source of political power for those who exploit labor.

Laid off at Forty

BY ADAM COALDIGGER

That's the title of an article by my friend Stuart Chase in Harper's Magazine I just have been reading and it gave me the creeps. Not that I'm afraid of losing this job or any other of the numerous jobs an unkind fate has cursed me with. Indeed, if I thought I could lose one of my jobs, let it slip down my pants leg, through the hole in my pocket, I'd do it right now. But what's the use? Some confounded bozo with more honesty than horse sense would be sure to find and return it to me. No, it's not me but the millions and millions of men over forty I'm thinking about.

Being young and out of work is no calamity. This country is so big and so rich and so full of E Z marks that any young fellow with a little gumption can pick up enough to keep body and soul together and have a good time besides.

But when a man gets to be over forty and has a wife and children with no more protection over his head than a first and second mortgage on the bungalow and finds himself without a job, things begin to get serious.

Stuart Chase, quoting William M. Leiserson, tells of a large plant in the Middle West where for the last two years not a single permanent employe over 45 has been hired. In discharge records which he examined read:

Discharged, age 53, 10 years in plant, "Unreliable."

Laid off, age 60, 8 years in plant, "Change in process."

Laid off, age 50, 5 years in plant, "Reduction in force."

Dropped, age 41, 3 years in plant, "Physically unadapted."

Discharged, age 49, 15 years in plant, "Careless."

Laid off, age 43, 12 years in plant, "Slow."

And adds Chase, "it apparently takes ten years to find out that a man is 'unreliable' and 15 years to find that he is 'careless.'" Both answers undoubtedly hiding the real reason—"too old."

Sure! And while young men are prematurely aged and aged men are prematurely bounced, children and women are dragged out of schools and home to hasten the process. Damn this steel and concrete civilization, hard as steel and concrete itself. Oh, I don't mind steel and concrete but when steel processes men's hearts and concrete fills their beaneries, it's time to call a halt.

If I were dictator of these United States, I'd say to our talking delegates in Congress, here you fellows quit that dillydallying and tariff dickering and get down to something worth while. Pass me a law and get the machinery in motion to do its work providing that the life of all American citizens be divided in three periods of 20 years each.

First period. For growth, play, education and preparation for life.

Second period. For useful and productive work.

Third period. For peace, rest and tranquility.

By this brilliant scheme of mine, the present generation of workers would pay for the right upbringing of the next generation of workers and they in turn would repay us by making the third part of our lives free of fear and want. Everybody pays, gets paid and no balance due. And this scheme would not even have to disturb the present precious capitalist economy which is the best ever even if it throws human beings on the scrap heap as if they were empty tin cans and squeezed-out lemons. All that would be necessary would be to adopt and extend the old age pension system which is already in operation in every civilized country outside of Afghanistan, Turkey and the United States of America, and to do a little improving in our school and child-labor legislation. Then change a few

words in the good old tune "America," so it reads:

My country 'tis of thee,
Sweet land of liberty,
Also security,
Oh thee we sing,
and the job is done.

In Quest of Freedom and Rest

Being the sad tale of an escaped bank teller in near poetry.

Fifty weeks he labored
Counts other people's cash
In a curly, kinky cage
Like a fancy cooler.

Fifty weeks he slaved,
Stunted, pinched and saved
Adding pennies, pence and sous
To the vacation fund,
Fathered by the bozo
Who runs the bank
Where this Teller feller
Counts other people's cash
Fifty weeks
In the year.

Vacation here
Our Teller feller
Flies the curly, kinky cooler
Packs in a hurry,
Leaves in a flurry,
For the Lake way up north
Where there are more Boncheads
Than Bullheads,
And also more Pikers than Pikes.

In an imitation log shack
Close to Mother Nature,
Mosquitos and other creatures
With bills and stingers,
He toils and lingers,
While the moonshine shines
Through whispering leaves,
And moonshiners whisper,
"Two dollars please."

The fish were biting yesterday,
The fish may bite another day,
Alas, the fish don't bite today,
But every day in every way
The skeeters and the chiggers
Are biting better and bigger.

Sunburned and blistered,
Long in weils, short in wealth,
The Teller in quest
Of Freedom and rest
Turns the Tiller
Of his bark
Toward the curly, kinky cooler
Where he counts
Other people's cash
For another
Fifty weeks.

SOME FATHER!

Three children were discussing the incomes of their fathers. One said: "My father writes a song in an evening and sells it for \$25."

The next countered: "My father writes a story in an evening and takes it down town the next mornig and sells it for \$50."

"That's nothing," declared the third. "My father gets up in a pulpit on Sunday and talks for half an hour, and it takes 12 men to carry the money up to him."

THE GROOM'S MISTAKE.

A couple had just been married. The clergyman shook hands with the bride and then held out his hand to the bridegroom. The latter, however, took no notice, but stood with his hands in his trousers' pocket.

When he saw that the clergyman continued to hold out his hands, I said, in an annoyed tone, "Can't you see I'm getting the money out as fast as I can?"

COWS NOT AT HOME.

Voice (over phone): "Is Mike Howe there?"
"What do you think this is, the stockyards?"

Facts and Figures

Eighty-Seven Per Cent of People Own 10 Per Cent of Wealth in the United States.

According to a recent report made by the Federal Trade Commission to Congress, the people of the United States become officially aware that—

1. Eighty-seven per cent of the American people have only 10 per cent of the national wealth.
2. Chief sources of future development of wealth are held by a few corporations, owned by the upper 13 per cent.
3. As the nation is losing its newness and is becoming closely industrialized and subjected to heavy machinery, all that the 87 per cent can hope to leave to their children will be jobs, or the hope of jobs.

This report covers a study of 43,000 probate records filed between 1912 and 1922, in 24 typical counties, supplemented by an estimate of the average value of unprobated estates.

In its study of income, the commission classes salaries with wages. By so doing it shows that 90 per cent of the income of the construction industry goes to supervision and labor, and that the same combination of salaries and wages absorbs 70 per cent in the railroad industry, and 55 per cent for the average of all national income. The rest goes to capital.

No Longer only a Dream

The five day movement is finding its way into an ever increasing number of industries. It is being taken up by a growing number of people as the way out of the industrial tangle. Fewer working hours in the week for every one means greater chances of employment for all. The railroad men confronted with 350,000 workers displaced by the employ of labor-saving devices and improved machinery, in recent years, have taken up the issue of a six hour day. They are very much in earnest about it and they mean to get there. Nearly a year ago the official journal of the Brotherhood of the Locomotive Engineers advanced the issue of the six hour day and — of a four hour day, if that should be necessary to give employment to the victims of the present technological development. In the latest issue of the same journal the stand of the organization on this matter is reiterated: "The railroad companies have always opposed the shortening hours. But each time they have eventually gotten more work done in the shorter day with even fewer men. They will do the same again. The railroads are still a long way from the acme of efficiency and the employees are still a long way from the shortest possible work day." This is gospel truth. The inefficiency in the most advanced industries is still strikingly high. A good many improvements are being contemplated. But so far the advantages gained by the introduction of more efficient methods of production management, and distribution have been given to the stockholders. A good share of the great rise in selling prices of many industrial stocks and bonds has been due to these anticipated technological improvements. It is the ill-aid industrial hanger-on who profits by technological progress, but the fact that human labor can do more with the aid of improved machinery but not the man who works at the machine. The order ought to be reversed. The Four Hour Day, striking as the term seems today, may become a real issue within the discernible future. Leisure is not only a necessity for the full and cultivated living of man but also, as has been shown by the report on Recent Economic Changes, of President Hoover's Committee, now widely discussed in the press, a source of prosperity. Leisure intelligently used is a source of new wants, creates a market for new commodities of one type or another. That is, of course, if the purchasing capacity of the population has accordingly been increased. It is interesting to recall that only a few years ago the Socialist contention that four hours' work a day would be sufficient to keep the race provided with all that it needs for a comfortable and safe living was ridiculed as a far-fetched and thoroughly utopian dream. As it appears now the introduction of the four hour day may even be necessary in order to keep the machine of the capitalistic industry going, to keep the factories operating and the markets alive.

(Advance.)

YES, BUT WHO WILL WASH THE DISHES?

"In heaven," promised the colored evangelist, "there will be great banquets and sumptuous feasts."
"Yeh—uh hub—dat's fine," commented a dusky negress in the audience, "but tell me, young feller, who's gwine wash dem dishes, huh?"

The Penalty of Leadership

In every field of human endeavor, he that is first must perpetually live in the white light of publicity. Whether the leadership be vested in a man or in a manufactured product, emulation and envy are ever at work.

In art, in literature, in music, in industry, the reward and the punishment are always the same.

The reward is widespread recognition; the punishment, fierce denial and destruction.

When a man's work becomes a standard for the whole world, it also becomes a target for the shafts of the envious fow.

If his work be merely mediocre, he will be left severely alone; if he achieve a masterpiece, it will set a million tongues a-wagging.

Jealousy does not protrude its forked tongue at the artist who produces a common-place painting.

Whatever you write, or paint, or play, or sing or build, no one will strive to surpass or to slander you, unless your work be stamped with the greatest artistic genius.

Long, long after a great work, or a good work has been done, those who are disappointed or envious, continue to cry out that it cannot be done.

Spiteful little voices in the domain of art were raised against our own Whistler as a mountebank, long after the big world had acclaimed him its greatest artistic genius.

Multitudes flocked to Bayreuth to worship at the musical shrine of Wagner, while the little group of those whom he had dethroned and displaced, argued angrily that he was no musician at all.

The little world continued to protest that Fulton could never build a steamboat, while the big world flocked to the river banks to see his boat steam by.

The leader is assailed because he is a leader, and the effort to equal him is merely added proof of that leadership.

Failing to equal or to excel, the follower seeks to depreciate and to destroy, but only confirms once more the superiority of that which he strives to supplant.

There is nothing new in this. It is as old as the world and as old as the human passions—envy, fear, greed, ambition, and the desire to surpass.

And it all avails nothing. If the leader truly leads, he remains the leader.

Master-poet, master-painter, master-workman, each in his turn is assailed, and each holds his laurels through the ages.

That which is good or great makes itself known, no matter how loud the clamor of denial.

That which deserves to live, lives. (The American Photo-Engraver.)

Pure Call

For sheer nerve, pure gall, if you please, the reasons for refusal of better air position for WCFL by the Radio Commission surpasses anything we've read in a long time.

The commission's alibi was that no permit could be granted to a station catering to class. For the love of Mike! Four hundred stations owned and operated by one class (those radio stations come high, brother), and when another class, and a pretty big one at that, asks for a license, it gives an excuse like that!

You win! If any good union man feels like applauding his country's radio bosses now, he must be pretty dumb.

To the One-Track Mind.

BY JAMES ONEAL

Of all eccentric human beings in this age I beg to be delivered from the chap who can see nothing but the booze question, especially the professional prohibitionist. I have recently received a letter from one who calls himself a socialist. He has voted the socialist ticket 100 years. He upbraids me on the ground that because I do not accept his solution of the liquor problem therefore I support "the conscienceless booze traffic and all the crime, poverty and political debauchery" that go with it. He goes so far as to suspect me of receiving "some of the millions appropriated by the wet loaders for debauching newspapers and to poison the mind of the public."

Is it possible to reason with a mind like that? Not in a hundred years. Not one word in his letter regarding the grave economic questions that are facing millions of farmers and wage workers. Not a word about miners who are facing destitution. Not a word about the workers who are rapidly being displaced by machines. Nothing about the concentration of capital and finance and the rise of an intolerant oligarchy or masterful owners. No anticipation of the millions of unemployed who will hunt the bread lines and shelters during the coming winter.

My correspondent is solely interested in the liquor traffic and what he calls the "historic experiment" to suppress it. My attitude towards his views of this question determines in his mind whether I am honest or dishonest; whether I am a good citizen or a bad citizen; whether I believe in the constitution or do not believe in it; whether I am a saint or scoundrel. And the test he applies to me is a test he applies to every other man and woman in the United States.

This mind is a savage survival of the Puritan frauds who ruled New England in the colonial period. The Puritan parson was equated to enjoying certain savage carnivals. He stood by while the constable lashed the backs of dissenters into bleeding welts. He followed the cat to which was tied the expectant mother who was lashed day after day till she fainted of loss of blood. He enjoyed to observe the cuts freeze in water and then open again with the cruel whip especially designed to make the erring sinner see the "true way of God."

That was the result of the onetrack mind of the Puritan gang who were supported by taxation and who ruled Massachusetts with an iron hand. They could see nothing beyond their narrow creed. Their law provided that the poor should dress one way and the rich another and woe to the poor man who attempted to dress otherwise. A fine or a brutal flogging was his lot. The laborer had to sit at one place in church while the wealthy sat in the reserved pews. It was a "historic experiment" that has had its day. Let us hope that humanity will never have to endure it again.

Recently I spoke to an audience of unemployed workers in an Indiana city. They and their families are in want. Did I mention the "historic experiment?" I did not. It would have been to mock them in their misery had I done so. I spoke of the problems of the unemployed, of machines displacing human beings, of the concentration of wealth and power, of the servility of the two leading parties to the ruling classes, and of the necessity of the masses to recover their fighting spirit and to insist that they shall share in the remarkable economic progress of our time.

These workers responded. Had I bawled out about grog shops, bootleggers and the "historic experiment" that audience would have dispersed within five minutes. I would have left them without hope.

Proper settlement of the liquor problem is important; but jobs, housing, rents, food, shelter and clothing are acute issues for millions of human beings today. He who denies it is a reversion back to the Puritan starts who made of their age a sad and dismal thing.

Is This World Hell?

The World war and the crime, poverty and misery that attend human life "as is" lend some color to the theory propounded some time ago that all the planets are inhabited and that the earth is their hell.

Machine gun gangs, attacks upon girls, the insanity, the hatred, jealousy and mental agony, the struggle for existence and many other features of present conditions might convince a casual onlooker that this is the piece of torment.

But we fool the Martian visitors yet and make a heaven on earth.

As fast as human selfishness can be sloughed off, the heaven on earth will appear.

Capitalism with all its horrors couldn't last a day if it wasn't for selfishness. Selfishness not only maintains capitalism, but it prevents a vast amount of individual happiness that might exist under and in spite of capitalism.

To be happy, one must forget himself.

Oh, no, not absolutely, of course; he has to look after himself enough to keep from starving and to maintain his health and to feed his mind and his higher self; but beyond that he should forget himself, forget to strive for personal fortune, forget to strive for personal fame, and devote himself to making the world better. Fortune and fame are delusions anyhow; they don't make anybody happy. Happiness comes from helping others; not necessarily in person, but helping them by aiding in the conscious upward evolution of things. All other species of happiness are inferior and temporary compared with that which accompanies the altruistic attitude toward life. The world will become a sublime place when the selfish attitude toward life is eliminated and people stop gabbling for the things which they imagine will make them happy.

Is such a condition possible?

It is. But it is not to be reached in a day. Each individual can develop the altruistic attitude in himself or herself and set an example for others in that regard. And each individual can hasten the coming of Socialism, which will make it far easier to develop the altruistic attitude.

(Milwaukee Leader.)

Capitalism feeds the worker so long as he is employed but the horse gets his rations whether he works or not.

PLUMBER: "Pipes burst!"
YOUNG BRIDE: "Y—yes, b—but some of this is—tears!"
—London Opinion.